

PRACOVNÉ LISTY

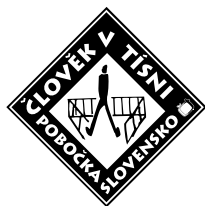
Projekt „Prevencia obchodovania s ľuďmi so špeciálnym zameraním na mládež v zariadeniach ústavnej starostlivosti v Českej a Slovenskej republike“

TENTO MATERIÁL BOL VYTVORENÝ VĎAKA FINANČNEJ PODPORE PROGRAMU DAPHNE II. EURÓPSKEJ KOMISIE.

N Á Z O V**Pracovné listy**

Projekt „Prevenia obchodovania s ľuďmi so špeciálnym zameraním na mládež v zariadeniach ústavnej starostlivosti v Českej a Slovenskej republike“

VYDAVATEĽ

Človek v tísní, o. p. s., pobočka Slovensko
Palešovo nám. 34, 053 04, Spišské Podhradie
www.clovekvtisni.sk

ZOSTAVOVATEĽKA TEXTU

Mgr. Lenka Inášová

GRAFICKÉ SPRACOVANIE

Mgr. Svetozár Šomšák

TENTO MATERIÁL BOL VYTVORENÝ VĎAKA FINANČNEJ PODPORE PROGRAMU DAPHNE II. EURÓPSKEJ KOMISIE.
ZA OBSAH PUBLIKÁCIE NESIE ZODPOVEDNOSŤ AUTOR A EURÓPSKA KOMISIA NEZODPOVEDÁ ZA AKÉKOĽVEK
POUŽITIE INFORMÁCIÍ, KTORÉ OBSAHUJE.

Obsah

Príhovor	2	Žalujem – obhajujem – súdim	18
		Čo nám pripomína zrkadlo?	19
A) Teoretická časť	4		
Obchod s ľuďmi – teoretická časť	4		
Situácia v Slovenskej republike	6	C) Organizácie pomáhajúce obchodovaným osobám a venujúce sa prevenčným aktivitám obchodovania s ľuďmi	20
B) Praktická časť	8	IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu	20
<i>I. Prelomenie ľadov</i>	8	Občianske združenie Aliancia žien Slovenska –	
Sedenie bez stoličiek	8	Cesta späť	20
Cesto	8	Občianske združenie Odysseus	20
Štipce na prádlo	8	Slovenské Krízové centrum DOTYK (SKC DOTYK)	20
Kúzelný hrad	8		
<i>II. Sebahodnotenie, sebapoznávanie</i>	9	D) Prílohy	21
Čiara života	9	Zoznam použitej literatúry	32
Dediči alebo Majetok odkážem tomu, kto ma presvedčí, že má najlepšie vlastnosti	9		
Dražba dobrých vlastností	9		
Osobná web stránka	9		
Príbeh môjho mena	9		
<i>III. Oboznámenie sa s problémom obchodovania s ľuďmi a témami s ním súvisiacimi</i>	10		
Novoobjavená krajina	10		
Obchodovanie s ľuďmi/Kvíz – áno – nie	10		
Vzájomné potvrdzovanie	10		
Oslavujme rôznorodosť	10		
Skutočný príbeh	11		
Práca so skutočným príbehom	11		
Obchodovanie s ľuďmi verzus Ľudské práva	12		
<i>IV. Motivácia k zmene správania, osvojovanie si sociálnych a komunikačných zručností. Uvedomenie si súvislostí v problematike obchodovania s ľuďmi</i>	13		
Múr lásky	13		
Vzťahy	13		
Asertívne práva	13		
Michala	14		
Kedy hovoríme „áno“ – „nie“	14		
Navrhujete Vám niekto sobáš?	15		
Uvažujete o práci v zahraničí?	15		
Inzerát	17		
Bezpečný internet	17		
<i>V. Vyhodnotenie, spätná väzba, posilnenie</i>	18		
Ako sa brániť, aby sme sa nestali obchodovanými osobami	18		
Obchod s ľuďmi – všetci aktéri obchodu s ľuďmi	18		

Príhovor

Vážení kolegovia, kolegyne,

pracovné listy, ktoré držíte v rukách, boli vytvorené v rámci projektu **Prevenca obchodovania s ľuďmi so špeciálnym zameraním na mládež v zariadeniach inštitucionálnej výchovy v Českej a Slovenskej republike financovaným Európskou komisiou z Programu Daphne II.**

Hlavnou **cieľovou skupinou** sú dievčatá a chlapci vo veku 13 – 18 rokov vyrastajúci v zariadeniach inštitucionálnej výchovy, u ktorých je zvýšené riziko stať sa obchodovanou osobou. Poniektorí mladí ľudia prichádzajú do zariadení z rizikového prostredia a jeho modely správania z nich robia zraniteľnejších, čo sa týka obchodu s ľuďmi týka. Navyše po odchode zo zariadení nemá mnoho mladých ľudí akékoľvek zázemie a aby ho získali častokrát prehladnu znaky nekorrektného správania sa ľudí okolo nich. Inštitucionálna výchova nedokáže v plnej miere zabezpečiť plnohodnotný rozvoj osobnosti najmä z dôvodu absencie jednotnej výchovy a absencie vzorov. Z toho vyplývajú problémy so sebahodnotením, sebaopoznaním, s postojmi potrebnými pre autonómne správanie a rozhodovanie sa, problémy s fungovaním v priateľských i partnerských vzťahoch.

Problematika obchodovania s ľuďmi je širokospektrálnou problematikou, preto aj samotná prevencia sa dotýka viacerých oblastí, ktoré by sa mali vzájomne dopĺňať. Cieľom pracovných listov je teda nielen sprostredkovať mladým ľuďom teoretické vedomosti o zákonitostiach a znakoch obchodovania s ľuďmi, ale najmä posilniť ich sociálne zručnosti v bežnom živote, nezabúdajúc pri tom na rozvoj osobnej identity, úcty voči sebe samému i voči ľuďom navôkol.

Prostredníctvom pracovných listov máte možnosť mladým ľuďom pomôcť uvedomiť si nebezpečenstvo obchodovania s ľuďmi, jeho charakteristické znaky, naučiť ich racionálne a kriticky zvažovať kroky v osobných rozhodnutiach a vyhnúť sa eventuálnym rizikám obchodu s ľuďmi. Nemenej dôležité jej poskytnúť im informácie o tom, ako sa správať, pokiaľ sa obchodovanými osobami z akýchkoľvek dôvodov už stali.

Podľa zloženia skupiny i podľa jej aktuálnych problémov si môžete sami zvoliť štruktúru výchovného procesu a sami si vybrať aktivity, prípadne ich pozmeniť a prispôbiť. Považujeme za dôležité rozprávať sa s mladými ľuďmi

- o rizikách, ktoré so sebou prináša nástup na pracovný trh či už domáci alebo zahraničný,

- o rizikách, ktoré prinášajú rozhodnutia mladých ľudí žiť v partnerskom vzťahu,
- o rizikách, ktoré prinášajú moderné komunikačné technológie, akými sú internet či mobilné telefóny.

Aby mladí ľudia dokázali všetky tieto riziká rozpoznať a upozorniť na nich, aby sa im dokázali brániť, musia byť vybavení sociálnymi i komunikačnými kompetenciami, musia si byť istí, že sú plnohodnotné osoby, ktorých sa právom je byť rešpektovaný, musia mať jasno, čo sa týka vlastných postojov, hodnôt a názorov.

Informácie, ktoré im budete počas výchovného procesu predkladať by mali byť dopĺňané aktivitami, ktorými budete rozvíjať schopnosť vlastného a nezávislého rozhodovania sa i zručnosti týkajúce sa asertívneho správania a efektívnej komunikácie.

Balíček pracovných listov sme zatriedili do piatich skupín, ktorých poradie vo výchovnom procese odporúčame dodržať:

- 1) Prelomenie ľadov alebo energizéry – krátke skupinové cvičenia môžeme použiť na navodenie uvoľnenej atmosféry pred začiatkom náročnejších hier, na uvoľnenie a oddych medzi jednotlivými hrami alebo motiváciu pre ďalšie aktivity.
- 2) Sebaopoznávanie a sebahodnotenie
- 3) Oboznámenie sa s problémom obchodovania s ľuďmi a témami s ním súvisiacimi
- 4) Motivácia k zmene správania, osvojovanie si sociálnych a komunikačných zručností. Uvedenie si súvislostí v problematike obchodovania s ľuďmi
- 5) Vyhodnotenie a spätná väzba – je to nevyhnutná súčasť výchovného procesu a je vhodné diskutovať o tom, čo sa chlapci a dievčatá naučili o problematike obchodu s ľuďmi, čo sa naučili o sebe, ako to súvisí s ich životom, čo sa dialo počas jednotlivých aktivít a ako sa cítili. Okrem samotnej diskusie môžete využiť uvedené aktivity.

Prostredníctvom jednotlivých aktivít chlapci a dievčatá vstupujú do vzájomnej interakcie, a tým rozvíjajú svoje sociálne i komunikačné schopnosti a zručnosti, v konfrontácii s ostatnými si formujú názory, pričom sa zároveň učia rešpektovať názory a postoje ostatných. Toto aktívne sociálne učenie prispieva k rozvoju tvorivosti i k sebaopoznávaní. Vychovávateľ/ka v procese sociálneho učenia plní rolu facilitátora/ky, ktorý/á sprostredkúva poznatky prostredníctvom skupinového diania, komentuje a usmerňuje, avšak vyhýba sa hod-

noteniu a vyjadrovaní svojich vlastných názorov. Tým dáva priestor na hodnotenie a uvažovanie samotným chlapcom a dievčatám. Vychovateľ/ka ich počas jednotlivých aktivít povzbudzuje a vytvára im priestor pre vlastnú tvorivosť. V niektorých aktivitách sú nevyhnutné aj teoretické vstupy, ktoré sú dôležité pre pochopenie terminológie, princípov a znakov obchodovania s ľuďmi.

Podakovanie patrí partnerskej organizácii La Strada z Českej republiky za spoluprácu pri koncipovaní tohto materiálu, najmä za ich podnetné rady a pripomienky. Podakovať chceme tiež Európskej komisii, ktorá tento projekt financovala z Programmu Daphne II.

*Za organizáciu Člověk v tísni, o. p. s., pobočka Slovensko
Mgr. Lenka Inášová
november 2007*

A) Teoretická časť

Obchod s ľuďmi – teoretická časť

Obchodovanie s ľuďmi nie je novým fenoménom, ktorý sa spája s niektorým z prelomových období histórie. Je však rapidne narastajúcim problémom a to vďaka niekoľkým faktorom, ako napríklad ľahký finančný zisk z vykorisťovania, narastajúca deprivácia a marginalizácia chudoby, diskriminácia voči ženám, reštriktívne zákony pre migrantov, nedostatok informovanosti o nebezpečenstvách obchodovania s ľuďmi či slabé sankcie voči obchodníkom.

Obchodovanie s ľuďmi (OSL) je verbovanie, preprava, transfer, prechovávanie alebo získavanie ľudí pod hrozbou násilia, únosmi, podvodom, ľstou, prinútením silou, zneužívaním pozície, v rámci ktorej nemá táto osoba žiadnu inú reálnu a akceptovateľnú možnosť iba prijať uvedenú hrozbu, poskytovaním alebo prijímaním peňazí alebo iného prospechu za účelom získania súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou s cieľom jej zneužívania, nezávisle od toho, či obeť obchodovania súhlasili s účelom jej zneužívania. Zneužívanie zahŕňa, ako minimum, zneužívanie prostitúciou iných alebo iné formy sexuálneho zneužívania, nútenú prácu alebo služby, otroctvo alebo praktiky podobné otroctvu, zotročovanie alebo odoberanie orgánov na nelegálne účely.¹

O obchode s ľuďmi hovoríme v tých prípadoch, keď k zneužívaniu dochádza pod akoukoľvek formou donútenia (použitím násilia, hrozbou násilia, únosom, podvodom, zneužitím moci alebo bezmocnosti osoby, zneužitím existujúcich alebo fiktívnych záväzkov). Najčastejšie formy, v ktorých dochádza k zneužívaniu sú okrem sexbiznisu i práca v poľnohospodárstve, v službách, vo výrobných podnikoch, v priemysle i v rámci drobnej kriminality u detí.

Spôsob, ako problematiku obchodovania s ľuďmi, a najmä nútenej prostitúcie, vnímame, je odrazom kultúrnych vzorcov, ktoré sú v spoločnosti pevne ukotvené, a ale aj mýtov a stereotypov konštruovaných spoločnosťou. Mýty o obchodovaní s ľuďmi majú pevné základy najmä v rodových vzorcoch našej spoločnosti.² Ženám sa pripisujú „typické ženské“ vlastnosti a vytvárajú sa voči nim očakávania, čo napokon slúžia ako argumenty pri ich obviňovaní. Žena je vnímaná ako by-

tosť nerozhodná, nevie vyjadriť svoj názor, nechá sa ovládať, je pasívna, jej „nie“ neznamena jednoznačné „nie“, je naivná. Od ženy očakávame, že má byť usmievavá, milá, poslušná, dobrá spoločníčka. Tento spoločenský fakt sa premieta do výchovy detí už od útleho veku ako kultúrna norma.

S obrazom ženy podradenej vo vzťahu k mužom avšak aj obrazom ženy zväzdateľky, ženy neustále zaoberajúcej sa svojím zovňajškom a sex-apealom sa stretávame v rozprávkach, v reklamách, v reality show, na billboardoch, na titulných stránkach časopisov a novín. Spoločnosť od útleho detstva vychováva ženu k tomu, aby sa dokázala „predať“, aby sa páčila, aby jej bol prejavovaný záujem a pozornosť.

Všetky uvedené skutočnosti majú za následok to, že za vinnú je omnoho častejšie označovaná obchodovaná žena, nie skupina ľudí, ktorá obchod zrealizovala a ktorá ženu zneužívala. Udržiavanie a odovzdávanie mnohých uvedených diskriminačných stereotypov sa medzi ľuďmi deje nevedome s presvedčením, že sú „prirodzené“. Tieto predstavy sa premietajú do kontextov mediálnych výstupov, pričom práve médiá sú najsilnejším nástrojom pri ovplyvňovaní vnímania obchodovanej osoby. Informácie o mechanizme obchodovania s ľuďmi sú selektované nevhodným a povrchným spôsobom, čo spôsobuje v prvom rade upevňovanie negatívnych rodových stereotypov a názorov, že obchodované sú len ženy. Následkom nekomplexného podávania informácií o obchodovaní s ľuďmi je presvedčenie verejnosti, že obchodovaná žena nesie vinu za násilie, ktoré sa na nej pácha, že vďaka svojej naivite „naletela“ obchodníkom. Mnoho ľudí je presvedčených, že obchodované osoby si svoju situáciu zavinili sami – boli hlúpe, naivné a „skazené“ už predtým. Je preto nevyhnutné zdôrazniť, že za spáchanie trestného činu je vinný vždy páchatel.

Výrazným faktorom ovplyvňujúcim postoj verejnosti k problematike obchodovania s ľuďmi a najmä k sexbiznisu je postoj k sexuálnej výchove, pričom u nás stále dominuje konzervatívna výchova ignorujúca dôležitosť informácií o oblasti ľudskej sexuality.

V súvislosti s obchodom s ľuďmi sa stretávame aj s ďalšími stereotypnými predstavami, ktoré vo veľkej miere ovplyvňujú situáciu obchodovanej osoby:

- obchod s ľuďmi je prostitúcia,
- obchodované osoby pochádzajú výlučne z nižších sociálnych vrstiev a majú nízke vzdelanie,
- obchod s ľuďmi je ilegálna migrácia a pod.

¹ Uvedená definícia vychádza z medzinárodnej definície Palermského protokolu (OSN, Palermo 2000). V rámci legislatívy SR ju upravuje trestný zákon.

² Nasledujúce uvedené skutočnosti môžu vzbudzovať dojem, že obchodovanie s ľuďmi sa týka výlučne žien. V mnohých prípadoch sú však obchodovanými osobami muži a chlapci, ktorí sú zneužívaní a vykorisťovaní obdobnými formami a rovnako nábor je v mnohom podobný ako u žien.

Ďalším z mnohých mýtov o obchodovaní s ľuďmi je tiež predstava verejnosti, že obchod s ľuďmi je zavlečenie do cudziny či únos. Obchod s ľuďmi je však poväčšine séria krokov, ktoré je možné rozoznať a možno sa im brániť. Ide o postupnosť týchto krokov: nábor, transport, prechovávanie, prijímanie, donútenie, zneužívanie.

Jedným z najčastejších spôsobov **získavania ľudí – náboru** na Slovensku je **láková ponuka práce v zahraničí**. Prebieha formálnou cestou alebo neformálnou cestou. Pripomíname však, že niektoré životné situácie nemusia spadať do žiadnej z nasledujúcich kategórií, avšak vo svojom dôsledku sú obchodom s ľuďmi.

Formálna cesta – osoba reaguje na pracovnú ponuku pracovnej agentúry a podpíše neúplnú alebo nezrozumiteľnú zmluvu. Na vybavovanie nevyhnutných dokumentov sa podujme agentúra, spravidla však za poplatok alebo na dlh. Po príchode na miesto „výkonu práce“ sa jej pod zámienkou často odoberú doklady, prípadne dostane na ich miesto falošné. Bez znalosti jazyka a daného prostredia sú osoby v zahraničí veľmi zraniteľné.

Neformálna cesta – pracovná ponuka prichádza od známej osoby, príbuzného, ale aj neznámej osoby (napr. na diskotéke), ktorá vzbudzuje dojem, že chce úprimne pomôcť. Všetko sa však zakladá len na ústnych dohodách. Najčastejšie ponúkané typy práce sú modelka, barmanka, servírka, tanečnica, au-pair či opatrovatelka, pričom sa zdôrazňuje, že cudzí jazyk nie je podmienkou. Ďalším spôsobom náboru je „**predstieranie lásky**“. Dievča sa zoznámi s príťažlivým mužom, do ktorého sa zaľúbi a ktorému začne bezhranične dôverovať. Plánujú spoločnú dovolenku v zahraničí alebo vycestovanie za zárobkom, avšak v zahraničí ju núti robiť prostitútku alebo ju odovzdá či predá ďalším obchodníkom.

Nábor sa realizuje aj **prostredníctvom zoznamovacích inzerátov** alebo **inzerátov ponúkajúcich sobáš s cudzincom**. Snáď najaktuálnejším spôsobom získavania ľudí je nábor cez internet, s využitím ktorého obchodník ostáva s úplnej anonymite a manipuluje s komunikujúcimi osobami. Známymi prípadmi sú nábor **prostredníctvom modelinových agentúr**, ktoré pod zámienkou úspešnej kariéry v zahraničí nútia osoby pracovať v sex-biznise a vytvárajú osobám fiktívne dlhy, ktoré musia odpracovať. Najdrastickejšou metódou, ktorú však obchodníci používajú najmenej, je únos. Účelom je zvyčajne nútená prostitúcia alebo, v prípade detí, nelegálna adopcia. Nábor detí má aj ďalšie špecifické formy. Kvôli sociálno-eko-

nomickým problémom alebo zadĺženosti rodičia súhlasia s vycestovaním svojich detí, aby im pomohli finančne zabezpečiť rodinu. Obchodníci veľakrát sľubujú lepšie podmienky pre život detí, ponúkajú im vzdelanie v zahraničí, pričom oficiálne dokumenty pre štúdium v skutočnosti dokážu aj zabezpečiť. Na základe toho, im rodičia vystavia oprávnenie na sprievod svojich detí s inou osobou, čím legalizujú ich prechod cez hranice. Deti sú najímané dokonca aj prostredníctvom ilegálnej adopcie alebo ešte pred narodením, keď tehotným matkám ponúknu peniaze za ich nenarodené dieťa. Tieto deti sa už rodia ako obchodované osoby. Nakoľko je **transport** poväčšine dobrovoľný, využíva sa bežná automobilová, železničná i letecká doprava a len v prípade potreby sa pri prechode cez hranice sa použijú falošné doklady.

Prechovávanie obchodovanej osoby znamená, že sú strážené a zadržované bez možnosti úniku. Mnohokrát sú im pod nejakou zámienkou odobrané osobné doklady i finančné prostriedky. V tejto fáze sa sprevádzajúca osoba, ktorá robila tzv. nábor, vytratí. Fáza **prijímania** sa prelína s prechovávaním, pričom obchodované osoby spoznávajú svojich nových „zamestnávateľov“, pasákov či klientov. Následne na to dochádza k fáze **donucovania** osoby vykonávať nechcenú prácu. Využívanými prostriedkami donucovania sú vyhružky, nielen vo vzťahu k obchodovanej osobe, ale aj vo vzťahu jej príbuzným, psychické i fyzické násilie, manipulácia obchodovanej osoby za pomoci podávania drog, podvody a zavádzanie osoby, vytváranie skutočného i fiktívneho dlhu osoby a podobne.

Zneužívanie samotné má mnoho foriem, avšak základnými typmi sú vykorisťovanie v prostitúcii alebo iná forma zneužívania, nútená práca alebo služby, odoberanie orgánov na nelegálne orgány, práca v domácnosti, žobranie. V lepšie končiacich sa prípadoch nasleduje **vyslobodenie** obchodovanej osoby či už útekem, pomocou tretej osoby alebo policajnou raziou. Nešťastnejší scenár majú osudy obchodovaných osôb končiace sa smrťou – vraždou alebo samovraždou. Ak má obchodovaná osoba záujem o dobrovoľný asistovaný návrat do krajiny pôvodu po vyslobodení, tzn. **repatriácia** sa realizuje pomocou pomáhajúcej organizácie alebo slovenského konzulátu v tej-ktorej krajine. V rámci asistencie sa vyslobodenej osobe zabezpečujú cestovné doklady a cestovné lístky, príprava na cestu a návrat domov, sprievod. Okrem asistovaného návratu existuje možnosť poskytovania sociálnych služieb v krajine, kde bola osoba obchodovaná a v niektorých prípadoch napokon aj získanie trvalého pobytu v tejto krajine.

Nie je vylúčené, že ktokoľvek z nás môže prísť do kontaktu s obchodovanou osobou, ktorá nás požiada o pomoc, resp. že obchodovanou osobou bude niekto nám veľmi blízky. Obchodovanú osobu môžeme identifikovať na základe niekoľkých charakteristík, ktoré môžu byť zjavné v ich správaní. Tá pôsobí akoby bola neustále kontrolovaná, akoby bola pod dozorom. Prejavuje emocionálny nepokoj, rozrušenie, depresie, úzkosť. V prítomnosti iných ľudí prejavuje svoju podriadenosť a strach. Obchodovaná osoba v zásade nemá peniaze, doklady, mobil, stráca kontakty s rodinou i priateľmi, zhoršuje sa jej zdravotný stav. V prípade obchodovaných detí môže ich postavenie prezradiť skutočnosť, že nenavštevujú školu, nie je možné rozprávať sa s nimi osamote, sú u nich zjavné stopy po násilí, nikdy nie sú v prítomnosti rodičov. V prípade nútenej práce mimo sexbiznisu však nemusí byť v správaní zjavné takmer nič, a preto je obtiažne obchodovanú osobu identifikovať.

Obchod s ľuďmi a v rámci neho najmä sexuálne násilie má širokorozsiahle následky na osoby, ktoré ním prešli, pričom najzávažnejšie problémy sa objavujú v oblasti zdravia (fyzického, duševného, sexuálneho i reprodukčného), v ďalšom postavení osoby v spoločnosti, v komunite i v rodine, v oblasti ekonomického a sociálneho postavenia a nakoniec i v oblasti rôznych závislostí. Osoba, ktorá bola účastná v obchode s ľuďmi často môže prežívať pocity hanby, viny, dochádza u nej k negatívnemu sebahodnoteniu, prichádzajú pocity bezmocnosti, zraniteľnosti i sebadeštrukčné správanie. V dôsledku zneužívania obchodníkmi nastáva narušenie systému hodnôt, k problémom vo vzťahoch, k strate schopnosti dôverovať. Najmä osoby donútené k prostitúcii sa po nepríjemných skúsenostiach správajú odmietavo, chladne a stráňa sa sexuálneho života, avšak u niektorých dochádza naopak k promiskuitnému správaniu.

Život obchodovanej osoby je poznačený traumatickými udalosťami v priebehu zneužívania, ktoré má formu sexuálneho zneužívania, psychického ponižovania, fyzického zadržovania a väznenia v uzavretom priestore, fyzického násillia, ale aj oddelenie od milujúcich osôb, vydieranie ublížením týmito milovaným osobám, cestovanie bez vedomia cieľa.

Na základe pochopenia definovaného mechanizmu obchodu s ľuďmi je účelné realizovať prevenciu, ktorá by sa mala zameriavať na predávanie teoretických informácií o problematike obchodovania s ľuďmi, na zvýšenie objektívneho vnímania problematiky, na vzdelávacie a informačné aktivity pre ohrozené skupiny a osoby, avšak aj na systematické rozvíjanie ich sociálnych zručností, hodnôt a osobnostných vlastností.

Situácia v Slovenskej republike

Slovensko je predovšetkým krajinou pôvodu obchodovaných a vykorisťovaných osôb a do istej miery sa dá hovoriť o ňom ako o krajine tranzitnej a to najmä pre prechádzajúce osoby z Ukrajiny, Ruska, Bulharska a iných štátov do Českej republiky, Rakúska, Nemecka a ďalších západoeurópskych krajín.

Slovenská republika je zmluvnou stranou všetkých významných medzinárodných dokumentov v oblasti obchodovania s ľuďmi a z hľadiska ich implementácie do vnútroštátneho právneho poriadku nezaostáva. Slovenska republika podpísala v roku 2001 Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, najmä so ženami a deťmi. V roku 2004 bol ratifikovaný a platnosť nadobudol 21. 10. 2004. Do legislatívy SR sa implementovali ustanovenia zmluvy, ktorá definuje OSĽ, pokus, účasť a organizovanie trestného činu OSĽ. Podľa trestného zákona 300/2005 Z. z. je stanovený trest pre OSĽ vo výške 4-10 rokov odňatia slobody. Ochrana obchodovaných osôb, pokiaľ vystupujú ako svedkovia v trestnom riadení, je riešená zákonom č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka.

Problematikou koordinácie prípravy preventívnych projektov so zameraním sa na prevenciu kriminality a prevenciu v oblasti obchodovania s ľuďmi sa zaoberá Rada vlády SR pre prevenciu kriminality. Minister vnútra a predseda Rady vlády SR pre prevenciu kriminality zriadil Expertnú skupinu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Expertná skupina bola založená, aby vypracovala Národný akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na rok 2006-2007, ktorý bol prijatý uznesením vlády SR č. 3 z 11. januára 2006.³

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č.668/2005 vymenoval minister vnútra SR národného koordinátora na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Úlohou národného koordinátora je zabezpečovať plnenie úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu a koordinovať činnosť zainteresovaných subjektov.⁴

Formy spolupráce subjektov (polície, orgánov štátnej správy a MVO) sú vymedzené v internom predpise Ministerstva

3 Koncepcné a analytické materiály Slovenskej republiky súvisiace s OSĽ:
a) Materiály prijaté vládou SR, ktoré sa v rôznej miere dotýkajú problematiky OSĽ
a. Koncepcia rovnosti príležitostí žien a mužov
b. Národná stratégia na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách a v rodinách
c. Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách
d. Národný akčný plán pre deti
b) Materiály vypracované v rámci Slovenskej republiky, ktoré sa priamo dotýkajú problematiky OSĽ
a. Situačná správa o OSĽ na Slovensku (IOM, 2003)
b. Migračné trendy (IOM, 2004)

4 Správa o plnení úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2006-2007 (www.minv.sk/pk/2007/ARCHIV/KM-62/vlastnymat.rtf)

vnútra Slovenskej republiky o zabezpečení Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a mimovládnyimi organizáciami boli uzatvorené dohody, ktoré upravujú predmet, účel a formy spolupráce ministerstva a MVO podieľajúcej sa na plnení Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike. V súlade s potrebou riešenia opatrení súvisiacich s organizáciou a koordináciou Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi, si Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky definovalo úlohy v oblasti prevencie a pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi a to pri zabezpečovaní:

- mentálnej prevencie a poradensko-psychologickej pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi,
- drogovej prevencie a liečby drogovej závislosti obetiam obchodovania s ľuďmi,
- preventívnej a liečebnej starostlivosti, s dôrazom kladeným na choroby prenášané pohlavným stykom, ďalej prenosné a infekčné ochorenia.

Medzinárodná organizácia pre migráciu vypracovala tiež Model prevencie obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike 2006-2007, ktorý definuje cieľové skupiny modelu a úlohy jednotlivých spolupracujúcich organizácií.

Národný akčný plán ukladá teda nasledujúce opatrenia, pričom plnenie niektorých sa ešte stále realizuje:

1. Vytvoriť mechanizmus riadenia a koordinácie aktivít v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.
2. Definovať úlohy, určiť spôsob a formu spolupráce polície, orgánov štátnej správy a mimovládnych organizácií (ďalej len „MVO“) v oblasti prevencie a pri poskytovaní pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.
3. Pripraviť dohody medzi políciou, orgánmi štátnej správy a MVO a definovať ich úlohy pri spolupráci v oblasti prevencie a pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi, ak taká potreba vyplynie z opatrenia č. 2.
4. Vyhodnocovať plnenie úloh v rámci periodickej správy a navrhovať ďalšie opatrenia na zvýšenie efektivity boja proti obchodovaniu s ľuďmi.
5. Vytvoriť systém pravidelného a koordinovaného zberu štatistických údajov o obchodovaní s ľuďmi jedným subjektom.
6. Podporovať relevantné výskumy zaoberajúce sa obchodovaním s ľuďmi, sledovaním vývojových trendov a určovaním strategických opatrení.
7. Zaradiť prevenciu obchodovania s ľuďmi medzi priority Stratégie prevencie kriminality na ďalšie obdobie, ktorej aktualizácia sa bude pripravovať v roku 2006.
8. Pripraviť informačné kampane venované problematike obchodovania s ľuďmi.
9. Pripraviť návrh systematického vzdelávania pracovníkov samosprávy a štátnej správy, orgánov činných v trestnom konaní, súdov o komunikácii a možnostiach pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.

10. Zabezpečiť systematické vzdelávanie pracovníkov samosprávy, štátnej správy, orgánov činných v trestnom konaní, súdov o komunikácii a možnostiach pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.
11. Začleniť informácie o problematike obchodovania s ľuďmi do osnov na stredoškolskom stupni vzdelávania.
12. Vytvoriť metodickú príručku pre orgány činné v trestnom konaní obsahujúcu hlavné kritériá a postupy pri vyšetrowaní trestných činov obchodovania s ľuďmi.
13. Zabezpečiť zosúladenie legislatívy SR s legislatívou Európskej únie v oblasti týkajúcej sa obchodovania s ľuďmi.
14. Vykonať opatrenia na uzatvorenie a implementáciu Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.
15. Implementovať smernicu 2004/81/ES a pripraviť vykonávacie predpisy na legalizáciu pobytu obchodovaných osôb na území SR.
16. Pripraviť analýzu problematiky prostitúcie a navrhnuť možnosti jej riešenia.
17. Vypracovať model návratu a poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi a spolupráce všetkých zainteresovaných inštitúcií.
18. Vypracovať spôsob dlhodobého financovania modelu.
19. Rozvíjať a podporovať medzinárodnú spoluprácu za účelom výmeny informácií a zefektívnenia pátrania po obetiam a páchateloch trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi.

B) Praktická časť

I. Prelomenie ľadov

→ **SEDENIE BEZ STOLIČIEK**

Cieľ: Uvoľniť atmosféru v skupine. Navrhnuť pravidlo vzájomnej dôvery v kolektíve a pravidlo, aby sa dôverné informácie nevynášali mimo skupinu.

Počet osôb: minimálne 10

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 2 minúty

Postup: Chlapci a dievčatá stoja v kruhu, tesne za sebou. Na náš povel si všetci sadnú na kolená hráčovi/ke za sebou. Každý musí pohodlne sedieť. Na náš pokyn všetci vykročia ľavou nohou, potom pravou, až celý kruh posediačky kráča.

(Zdroj: www.iuventa.sk/nafym, *Do Európy hrou II.*, s. 9)

→ **CESTO**

Cieľ: Uvoľniť atmosféru v skupine.

Počet osôb: minimálne 10

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 3 minúty

Postup: Chlapci a dievčatá si zatvoria oči. Všetci predstavujú cesto, ktoré hľadá droždie. Ak sa stretnú dvaja hráči/ky vydajú na seba zvuk, ako keď kysne cesto – niečo ako PUF PUF. Ak natrafia na hráča/ku, ktorý/á predstavuje droždie – ten/tá im neodpovie a to je znamenie, že našli kľúčového hráča/ku. Postavia sa k nemu čo najbližšie a mlčia. Ak sa skupinky dotknú ďalší hráči/ky, skupinka mlčí a postupne sa k nej pridávajú aj ďalší hráči/ky. Hra sa končí, ak sa k skupinke pridá aj posledný/a hráč/ka.

(Zdroj: www.iuventa.sk/nafym, *Do Európy hrou II.*, s. 9)

→ **ŠTIPCE NA PRÁDLO**

Cieľ: Uvoľniť atmosféru v skupine.

Počet osôb: minimálne 4 – 5

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 5 minút

Postup: Každý si na oblečenie pripne 2 – 3 štipce, zvolí si takú časť tela, ktorá je vyššia ako kolená a kde nepocituje dotyk spoluhráčov/čiek ako nepríjemný. Na náš povel začnú všetci pobežovať v ohraničenom priestore a pokúšajú sa vzájomne si odopínať štipce a pripínať si ich na seba. Po nejakej dobe hru prerušíme a k všeobecnému úžasu vyhlásime, že zvíťazil ten/tá, ktorý/á má na sebe štipcov čo najmenej. Hra pokračuje a všetci sa pokúšajú svoje štipce pripnúť niekomu inému.

(Zdroj: *Siegrid a Hartmunt Hoppeovi, Jens Krabel: Sociálne psychologické hry pro dospívající. Rozvoj pohlavní identity, prevence agresivity a zneužívání. Portál, Praha 2001, s. 172, ISBN 80-7178-434-6*)

prevence agresivity a zneužívání. Portál, Praha 2001, s. 172, ISBN 80-7178-434-6)

→ **KÚZELNÝ HRAD**

Cieľ: Uvoľniť atmosféru v skupine.

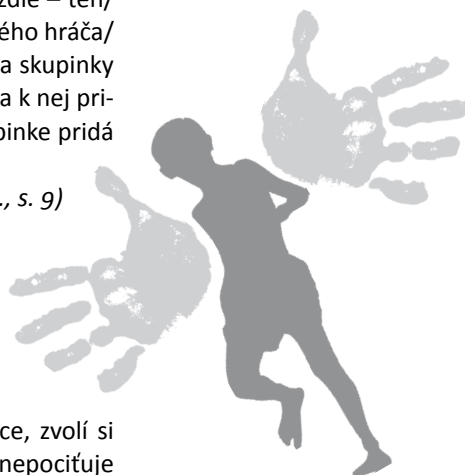
Počet osôb: 8 – 10 osôb

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 15 minút

Postup: Dvaja hráči/ky výjdú z miestnosti. Zatiaľčo sú vonku, skupina sa dohodne na jemnom dotyku, ktorý bude kúzelným kľúčom k hradu: poštekliť za uchom, prejsť prstom po pravom spánku atď. Ostatní chlapci a dievčatá sedia v kruhu, chytia sa vzájomne a utvoria hrad s pevnými hradbami. Nikto nesmie dovnútra, ibaže by našiel kúzelný dotyk, ktorý je tajomstvom hradu. Kto nájde kúzelný dotyk, môže vkĺznuť do hradu. Ostatní to skúšajú ďalej, kým nie sú všetci v hrade.

(Zdroj: *Siegrid a Hartmunt Hoppeovi, Jens Krabel: Sociálne psychologické hry pro dospívající. Rozvoj pohlavní identity, prevence agresivity a zneužívání. Portál, Praha 2001, s. 35, ISBN 80-7178-434-6*)

II. Sebahodnotenie, sebazpoznávanie

→ ČIARA ŽIVOTA

Cieľ: Vyhodnotiť dôležité veci – míľniky vo svojom živote a vytvoriť si predstavu o vlastnej budúcnosti.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: špagát, farebné papieriky, perá, farbičky, sponky na papieri, Hárok č. 1

Dĺžka trvania: 30 min

Postup: Na kúsok špagátu, ktorý predstavuje život, chlapci a dievčatá zaznamenávajú dôležité veci, ktoré sa im stali. Udalosti môžu vyjadrovať kresbami, slovami, príbehmi buď chronologicky alebo podľa vlastného uváženia.

Nakoniec rozdáme háčky (Hárok č. 1) s oknom, do ktorého chlapci a dievčatá nakreslia alebo opisne vyjadria svoju predstavu o vlastnej budúcnosti.

(Zdroj: ABC: teaching human rights – Practical activities for primary and secondary schools, Practical activities for primary and secondary schools, United Nations

New York and Geneva, 2003

http://www.unhcr.ch/html/menu6/2/abc_text.pdf

→ DEDIČI ALEBO MAJETOK ODKÁŽEM TOMU, KTO MA PRESVEDČÍ, ŽE MÁ NAJLEPŠIE VLASTNOSTI

Cieľ: Uvedomiť si svoje kladné vlastnosti a dokázať sa o nich slobodne vyjadrovať.

Počet osôb: minimálne 4

Pomôcky: stolička

Dĺžka trvania: 15 minút

Postup: Vybraný/á chlapec/dievča predstavuje príbuzného, ktorý hľadá najlepšieho dediča/čku, ktorému/ej by odkázal svoj obrovský majetok. Na „rečnícku“ stoličku vystupujú chlapci/dievčatá a rozprávajú o svojich dobrých vlastnostiach, schopnostiach či zručnostiach s cieľom presvedčiť svojho príbuzného, že práve oni/y si dedičstvo najviac zaslúžia.

→ DRAŽBA DOBRÝCH VLASTNOSTÍ

Cieľ: Uvedomiť si vlastnosti, ktoré chlapcom/dievčatám chýbajú alebo ktoré si na sebe vážia a sú pre nich dôležité.

Počet osôb: 10 a viac

Pomôcky: Hárok č. 2 – zoznam vlastností, tabuľka na zapisovanie vydražených vlastností

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup: Z pripraveného zoznamu 50 dobrých vlastností (Hárok č. 2) si každý môže vydražiť vlastnosti, ktoré by chcel/a mať, ktoré by sa mu/jej zišli, ktorých má najmenej. K dispo-

zícii má 100 bodov a vyvolávacia cena jednej vlastnosti je 5 bodov.

Diskusia: Ste spokojní s vlastnosťami, ktoré ste vydražili? Sú to podľa vás tie najdôležitejšie vlastnosti? Vážite si na sebe vlastnosť, ktorá nebola v zozname uvedená?

(Zdroj: Zuzana Machová: Herníček mladého filantropa, Dúha, Bratislava 2004, s.10, ISBN 80-969267-2-1)

→ OSOBNÁ WEB STRÁNKA

Cieľ: Uvedomiť si svoje kladné vlastnosti a dokázať sa o nich slobodne vyjadrovať.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: farebné papieri, perá, farbičky, špendlíky, Hárok č. 3

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup: Každý chlapec/dievča dostane Hárok č. 3 s počítačovou obrazovkou a navrhne úvodnú web stránku, ktorá o nich hovorí niečo pozitívne. Môže ísť o znázornenie toho, ako sa cítia, kresbu, ako vidia seba samých, grafické znázornenie ich mena alebo niečoho, čo radi robia.

Následne rozprávajú o tom, čo ich web stránka znamená. Či sa naučili niečo nové o sebe a ostatných. Ak je chlapcom a dievčatám čudné vnímať seba samých pozitívne opýtajte sa ich, prečo je to tak – prečo sme zaskočení, ak máme sami seba pozitívne hodnotiť?

*(Upravené podľa hry Pestovanie sebaúcty: Hovorme o prá-
vach a zodpovednosti detí predovšetkým. Slovenský výbor
pre UNICEF, Bratislava 200, s.66. ISBN 80-88788-01-3)*

→ PRÍBEH MÔJHO MENA

Cieľ: Uvedomiť si vlastnú identitu prostredníctvom svojho vlastného mena a jeho príbehu.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: perá, papieri

Dĺžka trvania: 15 minút

Postup: Každé meno má svoju históriu, príbeh, ktorý sa s ním spája. Meno nám vyberá najbližší človek, obyčajne z niekoľkých možností. Zvyčajne má na výber mena svoje dôvody. Bez ohľadu na to, či má niekto výnimočné meno alebo meno, ktorého nositeľom sú mnohí ľudia, má s ním svoju skúsenosť, o ktorej môže porozprávať. Ľudia majú k svojmu menu rôzny vzťah. Niektorým sa páči, iným nie. Niektorí si niekoľkokrát zmenia meno, iní používajú pôvodné meno po celý život. Či už máme k svojmu menu pozitívny alebo negatívny vzťah, všetci máme radi, keď nás ostatní oslovujú určitým spôsobom.

Diskusia: Majú rovnaké meno aj iní členovia rodiny? Poznáte niekoho, kto má také isté meno ako vy? Máte také meno,

ako niektorá slávna osobnosť? Je vaše meno výnimočné? Volali vás vždy rovnako? Kto? Kedy? Ako sa vám páči vaše meno? Zmenil sa váš postoj k menu počas života?

(Zdroj: prevzaté z tréningu: *Interkultúrne kompetencie učiteľa a protipredsudková výchova (praktický sociálno-psychologický tréning)*, Prešovská univerzita, Prešov)

→ **VZÁJOMNÉ POTVRDZOVANIE**

Cieľ: Dokázať oceniť ľudí, ich vlastnosti, schopnosti, zručnosti, nadanie a vytvoriť si rešpekt voči jedinečnosti každého z nich.

Počet osôb: minimálne 5 osôb

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 15 minút

Postup: Vytvoríme skupinky chlapcov a dievčat po 5, pričom sa usilujeme nedať spolu tých, o ktorých vieme, že majú medzi sebou konflikt. Rozdáme háčky papiera, na ktorý chlapci a dievčatá nakreslia obrisy svojej ruky a na horný okraj napíšu svoje meno. Potom posúvajú papier hráčovi/ke po svojej pravici. Ten/tá napíše o osobe, meno ktorej je uvedené na háčku, slovo alebo frázu, jednoducho niečo, čo je pravdivé, milé alebo dôležité, pričom to vpiše do jedného z prstov na nákrese. Háčky kolujú v skupine dovtedy, kým sa nevrátia k ich autorom/kám. Potom, ako sa každému vráti hárok, prečítajú si, čo im bolo napísané. Pýtame sa, aký mali z cvičenia pocit. Jednak z písania o iných a jednak z toho, čo o nich iní napísali.

(Zdroj: prevzaté z tréningu: *Interkultúrne kompetencie učiteľa a protipredsudková výchova (praktický sociálno-psychologický tréning)*, Prešovská univerzita, Prešov)

→ **OSLAVUJEME RÔZNORODOSŤ**

Cieľ: Uvedomiť si podobnosti a rozdiely medzi ľuďmi, dokázať sa vyhnúť stereotypom a prijať rôznorodosť v spoločnosti.

Počet osôb: minimálne 5

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 10 minút

Postup: Chlapci a dievčatá sedia v kruhu a čítame im rôzne charakteristiky. Koho sa charakteristika týka – postaví sa. Celá skupina mu zatlieska, nech by bola charakteristika akákoľvek.

Kto: necestoval nikdy lietadlom – fajčí – má homosexuálnych priateľov – má brata alebo sestru – niekedy niečo ukradol – chová doma zvieru – bol už predvedený na políciu – sa niekedy veľmi opil – neverí v Boha – klamal v poslednej dobe – chodí pravidelne do kostola – neverí na sex po svadbe – je proti interupciám –.....

V závere poukážeme na právo každého mať svoj názor a spoločnosť života.

(Zdroj: prevzaté z tréningu: *Interkultúrne kompetencie učiteľa a protipredsudková výchova (praktický sociálno-psychologický tréning)*, Prešovská univerzita, Prešov)

III. Oboznámenie sa s problémom obchodovania s ľuďmi a témami s ním súvisiacimi

→ **NOVOOBJAVENÁ KRAJINA**

Cieľ: Uvedomiť si dôležitosť základných ľudských práv.

Počet osôb: 5 – 15 osôb

Pomôcky: Hárok č. 4 – Všeobecná deklarácia ľudských práv, papiere, fixy

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup:

- Vytvoríme skupinky 4 – 5 hráčov/čok. Prečítame im tento scénar: „Predstavte si, že ste objavili novú krajinu, na ktorej nikto predtým nežil, nebýval a na ktorej nie sú žiadne pravidlá ani žiadne práva. Vy a vaši priatelia teraz budete v tejto krajine žiť. V tejto chvíli netušíte, ako bude váš život vyzerať.“
- Každý napíše 3 práva, ktoré by podľa neho mali byť garantované všetkým, ktorí budú v krajine žiť.
- Potom pracujú vo svojich skupinách a dohodnú sa na 10 právach. Tie napíšu na veľký papier.
- Spoločne porovnávajú navrhované práva so Všeobecnou deklaráciou práv. V čom sa zhodujú? V čom sa odlišujú?

Diskusia:

- Ako sa zmenili vaše návrhy pri práci v skupine?
- Ako by sa zmenil život v krajine, ak by sme niektoré z práv vynechali?
- Spomenuli ste si ešte na nejaké právo, ktoré sme doposiaľ neuviedli?

(Zdroj: http://www.hrea.org/erc/Library/First_Steps/part4_eng.html)

→ **OBCHODOVANIE S ĽUĎMI/KVÍZ – ÁNO – NIE**

Cieľ: Pochopiť nebezpečenstvo a dôsledky obchodovania s ľuďmi a uvedomiť si faktory, ktoré robia ľudí zraniteľnejšími voči vykorisťovaniu

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: papiere, perá

Dĺžka trvania: 40 minút

Postup:

1. Prečítame nasledujúce výroky. Chlapci a dievčatá sa rozhodujú, či s výrokom súhlasia alebo nie. Pri čítaní nechávajú pauzu, aby mal každý čas na rozmyslenie.
- Výrok 1: Ľudia, ktorí sú zatiahnutí do obchodovania s ľuďmi majú možnosť veľmi ľahko utiecť.
- Výrok 2: Obchodované osoby veľmi dobre vedia do čoho idú.
- Výrok 3: Ľudia, s ktorými je obchodované sú nemorálni, pretože sa stávajú prostitútkami či prostitútmi.
- Výrok 4: Ľudia, ktorí boli obchodovaní si zaslúžia pomoc.
- Výrok 5: Ľudia, s ktorými sa obchodovalo/obchoduje sú hlúpi, pretože sa „spolčili“ s pasákom.

- Výrok 6: Ľudia sa stávajú obchodovanými, pretože potrebujú peniaze a nemajú inú možnosť, ako ich získať.
- Výrok 7: Ľudia, ktorí boli obchodovaní si spečatili svoj osud a nedá sa pre nich nič urobiť. Vláda/krajina by len márnila peniaze, ak by im chcela pomôcť.
- Výrok 8: Ak by mi niekto, kto sa mi páči vravel, ako veľmi ma lúbi a sľuboval mi dobrú prácu v zahraničí, určite by som mu uveril/a.
- Výrok 9: Ľudia, ktorí sa stali obchodovanými sú nevinní. Vinnými zo spáchania zločinu sú obchodníci.
- Výrok 10: Nemohlo by sa stať, aby som sa stal/a obchodovanou osobou.

Môžeme doplniť aj ďalšie výroky.

2. Diskusia o postojoch chlapcov a dievčat k jednotlivým výrokom.
3. Aktivitu môžeme použiť znova aj na konci všetkých aktivít pre porovnanie pochopenia problematiky obchodovania s ľuďmi.

(Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

→ SKUTOČNÝ PRÍBEH

Cieľ: Vedieť rozpoznať postup náboru obchodníkov, charakteristiky obchodovanej osoby, charakteristiky obchodníka, prečo obchodovaná osoba prijala podmienky obchodníka.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: Hárok č. 6

Dĺžka trvania: 60 minút

Postup:

1. Rozdáme hráčom/kam kópie príbehov (Hárok č. 6):
2. Krátka prezentácia jednotlivých príbehov.
3. Diskusia:
 - Aká je vaša reakcia na príbeh?
 - Aké pocity máte z príbehu?
 - Ktorá časť príbehu vás zaujala najviac?
 - Kto je obchodníkom?
 - Ako sa jej to stalo? Prečo sa stala obchodovanou osobou?
 - Aké má možnosti riešenia svojej situácie?
 - Čo by ste robili, keby ste boli na jej mieste?
 - Ak by bola vašou kamarátkou, čo by ste jej chceli povedať/poradiť?
4. Diskusia o podobnostiach.
 - Po prezentácii spoločne hľadáme podobnosti medzi jednotlivými príbehmi. Všetky odpovede zaznamenávame na tabuľu.
 - Podobnosti by mali obsiahnuť postup pri náboře, charakteristiky obchodovanej osoby, charakteristiky obchodníka, príčiny, prečo sa obchodovaná osoba rozhodla akceptovať obchodníka.

(Upravené podľa: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

→ PRÁCA SO SKUTOČNÝM PRÍBEHOM

Cieľ: Doplniť si vedomosti o obchode s ľuďmi a vytvoriť si názor na obchodované osoby. Pochopiť podstatu nehumánneho zaobchádzania s obchodovanými osobami a problémy s reintegráciou.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 40 minút

Postup:

1. Prečítame príbeh o Valérii a potom povieme, aby sa chlapci a dievčatá vžili do situácie Valérie. Pýtame sa, prečo Valéria nenechala prostitúciu a nevrátila sa domov?

Príbeh:

Volám sa Valéria a mám 15 rokov. Mám mamu, nevlastného otca, mladšiu sestru a dvoch nevlastných bratov. Pochádzam z malej dediny. Môj otec zomrel, keď som mala 4 roky a rok neskôr sa mama znova vydala. Môj nevlastný otec je nezamestnaný, veľa pije a keď je opitý, bije mamu, mňa aj ostatné deti.

Keď som mala 13, mojej priateľky brat ma zoznámil s jeho bratrancom, 21 ročným chlapcom, ktorý sa volal B. a bol z inej dediny. B. a ja sme sa začali stretávať a hovoril mi, že ma lúbi. Bral ma do reštaurácií na večere a jedného dňa mi kúpil retiazku so srdiečkom. Ešte stále ju nosím.

O niekoľko týždňov potom, mi B. kúpil kvety a požiadal ma o ruku. Bol to najšťastnejší deň v mojom živote. Keď som to chcela povedať rodičom, povedal, že nie je potrebné, aby o našom vzťahu niekto vedel. Povedal mi, že so mnou chce hneď nasledujúci deň odísť do Talianska, kde ma príbuzných. Oni mu pomôžu nájsť si dobrú prácu a ja nebudem musieť pracovať vôbec. Sľuboval mi, aký krásny život budeme spoločne žiť.

Zohnal nám falošné dokumenty a odišli sme hneď nasledujúci deň. Prikázal mi povedať mojej mame, že idem len ku kamarátke, tak som to urobila. Do Talianska sme docestovali v noci a môj život sa v tej chvíli zmenil navždy. Zamkol ma do hotelovej izby a povedal mi, že sa odtiaľ nedostanem. Už som ho nikdy viac nevidela.

Asi okolo 2.30 prišli traja muži a začali ma biť. Všetci traja ma znásilnili. Najhlavnejší z nich, nazývaný L., mi povedal, že B. ma predal a že od tej chvíle patrí mne. Musela som robiť, čo mi prikázal, inak by ma zabil. Toto zlé zaobchádzanie trvalo asi týždeň, pričom jest' mi dávali raz za deň. Keď mi prvýkrát povedal, že budem prostitútkou, odmietla som, ale on pokračoval v tomto zlom zaobchádzaní. Potom ma predali ďalšiemu obchodníkovi, ktorý sa ku mne správal ešte horšie, Raz ma zbil tak veľmi, že som dva dni nevidela na oko. Povedal mi, že za mňa zaplatil a tak musím pracovať, aby sa mu jeho peniaze vrátili. Volal sa A. a povedal mi, že

vie kde býva moja rodina a ak nebudem robiť to, čo mi povie, tak znásilni moju sestru a zabije moju matku. Bola som sama a strašne som sa bála. Ale už nie o svoj život, ale bála som sa o svoju rodinu. Jedno ďalšie dievča ma zaučilo a začala som pracovať ako prostitútka a stále som nemohla uveriť, že som to ja, ktorá robí tieto veci. Niekedy som od svojich klientov vyžobrala mydlo a zubnú pastu. Chcela som utiecť, avšak veľmi dobre som vedela, že môj pasák má pod kontrolou všetky ulice v tejto lokalite. Dokonca bol spolčený aj s políciou.

Tri týždne potom ma zatkli a poslali späť do mojej krajiny. Až potom som si definitívne uvedomila, čo sa mi stalo. B. nebol bratranec kamarátkinho brata. Oklamal ma a podviedol. On bol moja záhuba. Niekedy som preklínala i sama seba za to, čo sa mi stalo. Ešte stále je mi zle, keď si na to pomyslím. Tento príbeh Vám hovorím preto, aby som ochránila ostatné dievčatá. Teraz hľadám novú cestu v živote.

2. Necháme hráčov/ky porozmýšľať nad ďalšími možnými dôvodmi, prečo sa obchodný človek nemôže alebo nechce vrátiť domov. Dôvody zapisujeme na tabuľu.

Možné uvádzané dôvody:

- Neovláda miestny jazyk – nedokáže požiadať o pomoc.
- Nepozná krajinu, oblasť, v ktorej ju zadržávajú tak dobre, aby mohla utiecť.
- Nemá žiadne doklady ani oficiálne dokumenty.
- Nemá vzdelanie a ani žiadne pracovné skúsenosti.
- Miestnou políciou je vnímaná ako kriminálnička.
- Keďže nedostáva najesť, je hladná a vyčerpaná.
- Je nútená k nechránenému sexu a možno má sexuálne prenosnú chorobu.
- Má strach z deportovania. Vie, že by ju ľahko mohli vystopovať.
- Možno má vzťah k pasákovi, a aj napriek zneužívaniu, k nemu niečo cíti. Možno s ním čaká / má dieťa.
- Vyhrožujú sa jej, zastrášujú a zneužívajú („Ak sa pokúsiš utiecť, najdeme si ťa. Vieme, kde býva tvoja rodina a zabijeme teba aj ju.“) Má strach, že ju pasák bude mučiť a zabije ju. Má strach, že členovia obchodnej siete môžu ublížiť alebo zabiť jej rodinu. (Sú prípady, kedy boli dievčatá usmrtené, pretože nechceli vykonávať prostitúciu.)
- Obáva sa hanby a poškvrnenia, ktorému by musela doma čeliť.
- Uvedomuje si, že jej rodina by ju nemusela prijať, pretože bola prostitútkou.
- Bola predávaná a pasákovi je tak dlhá peniaze, ktoré za ňu zaplatil.
- Vie, že pasák alebo jeho spojenci mohli podplatiť políciu, a ak by ju aj žiadala o pomoc, mohli by ju vrátiť naspäť pasákovi alebo znova ju predáť niekomu inému.
- Je závislá na drogách, ktoré jej zabezpečuje pasák.

3. Aké pocity by ste mali, ak by ste boli na mieste Valérie? Necháme chlapcom a dievčatám 5 minút, aby urobili

zoznam všetkých možných pocitov. Všetky zapíšeme na tabuľu. Vysvetlíme, že toto sú typické pocity obchodovanej osoby.

Príklady:

- strach o svoj život, aj o životy blízkych
- hanba
- pocit viny, sebaobviňovanie
- bezradnosť, bezmocnosť, bezbrannosť
- nízke sebavedomie, nedostatok sebavedomia, sebanenávisť
- opustenosť, izolácia
- zúfalstvo, beznádej
- hnev na seba, že sa nechala oklamať, na obchodníka, na členov rodiny, že toto dopustili
- stres, úzkosť, vyčerpanie, zármutok, smútok
- samovražedné pocity

4. Vysvetlíme, že aj keď sa Valéria vrátila domov do svojej krajiny, ešte dlho potom mala osobné problémy. Hráči/ky diskutujú o problémoch a zapisujú ich na tabuľu.

- dlhotrvajúce nízke sebavedomie a negatívne vnímanie seba samej
- nedostatok sebadôvery, neschopnosť nájsť si prácu
- problémy vo vzťahoch – nedostatok dôvery iným ľuďom, neschopnosť lásky
- problémy z neliečených sexuálnych prenosných ochorení
- drogová závislosť – obchodovaným osobám sú častokrát dlhodobo ponúkané drogy (pod vplyvom drog vyvíjajú menší odpor) pričom prisun drog im zaobstaráva samotný obchodník a naďalej zvyšuje finančný dlh obchodovaných osôb
- široká spleť psychických a citových problémov

(Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

→ OBCHODOVANIE S ĽUĎMI VERZUS ĽUDSKÉ PRÁVA

Cieľ: Upevniť vedomosti o problematike obchodovania s ľuďmi prostredníctvom diskusie o ľudských právach

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: Hárok č.5

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup:

- Chlapcom a dievčatám rozdáme Hárok č. 1 – „Všeobecná deklarácia ľudských práv“. V priebehu 10 minút rozmýšľajú, ktoré z nich sú v pri „obchodovaní s ľuďmi“ porušované. Zapisujú si ich.
- Obchodovanie s ľuďmi potiera takmer každé z práv, pri najmenšom v rámci dopadu na obchodovanú osobu, avšak diskusia by sa mala zamerať najmä na 1, 3, 4, 5, 13, 23, 25 a 26. Akým spôsobom obchod s ľuďmi porušuje tieto ľudské práva?

(Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

IV. Motivácia k zmene správania, osvojovanie si sociálnych a komunikačných zručností. Uvedomenie si súvislostí v problematike obchodovania s ľuďmi

→ MÚR LÁSKY

Cieľ: Uvedomiť si kvalitu partnerskej lásky, ktorú chlapci a dievčatá buď prežili, aktuálne prežívajú alebo ich ešte len čaká. Formovať predstavu o partnerskom vzťahu a konfrontovať ju s realitou.

Počet osôb: 1–20 osôb

Pomôcky: tabuľa, farebné kriedy, baliaci papier a fixy, Hárok č. 6

Dĺžka trvania: 40 – 60 minút

Postup:

- Chlapci a dievčatá voľne vyjadrujú svoje názory na tému LÁSKA. Sadnú si do kruhu a zoznamujú sa s múrom a jeho tehličkami. O jednotlivých tehličkách spoločne diskutujeme. Do prázdnych tehličiek môžu chlapci a dievčatá vpisovať ďalšie vlastnosti, ktoré by partnerský vzťah mal mať.
- Chlapci a dievčatá nakreslia vlastný múr lásky, ktorú buď prežili, aktuálne prežívajú alebo dúfajú, že ich ešte len stretne. Tehličky môžu byť jednofarebné /rôznofarebné, môže ich byť viac alebo menej, každá však dostane nejaký názov.
- Chlapci a dievčatá prezentujú svoje „múry lásky“.

Diskusia:

Ako sa vám hra páčila? Je niečo nové, čo ste sa o sebe alebo o druhých naučili? Prekvapilo vás niečo na tejto hre?

(Upravené podľa hry Kvet lásky: Jitka Prevendárová: Výchova k manželstvu a rodičovstvu. SPN, Bratislava 2000, s. 34 – 35, ISBN 80-08-02933-1)

→ VZŤAHY

Cieľ: Uvedomiť si znaky zdravého a znaky nezdravého partnerského vzťahu, ktoré spôsobujú väčšiu zraniteľnosť voči obchodu s ľuďmi.

Počet osôb: 1–20 osôb

Pomôcky: Tabuľa, farebné kriedy, baliaci papier a fixy.

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup:

Veľa obchodníkov nachytá chlapcov/dievčatá vďaka sľubom o romantickom vzťahu, dokonca vďaka ponuke na sobáš. Čo je podľa Vás zdravý partnerský vzťah a čo nie je? Chlapci a dievčatá formulujú znaky zdravého a nezdravého partnerského vzťahu, zapisujú ich na tabuľu a diskutujú o jednotlivých znakoch.

Príklady znakov zdravého partnerského vzťahu:

- rešpekt

- čestnosť, úprimnosť
- láskavosť, vládnosť, dobrosrdečnosť
- zdvorilosť, slušnosť
- rešpektovanie pocitov toho druhého
- podpora snov, ambícií a úsilia toho druhého
- zodpovednosť, záväzok
- podobné záujmy
- otvorená komunikácia
- aktívne počúvanie
- schopnosť riešiť konflikty pomocou kompromisov tak, že sa nedotkneme cti toho druhého (uvedomenie si toho, že konflikty sú v partnerskom vzťahu prirodzené)

Príklady znakov nezdravého partnerského vzťahu:

- ak chýbajú skutočnosti vyššie uvedené
 - „kupovanie“ si lásky a dôvery rôznymi darčekom
 - nemožnosť obrany
 - žiarlivosť
 - opovrhovanie
 - kritizovanie – slovné útoky na toho druhého, namiesto kľudného vyjadrenia nespokojnosti
 - zneužívanie sexu k dosiahnutiu sily alebo kontroly
- (Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)*

→ ASERTÍVNE PRÁVA

Cieľ: Pochopiť princípy asertívneho správania, vedieť odlišiť asertívne správanie od agresívneho a pasívneho. Osvojiť si asertívne práva.

Počet osôb: 1 – 10 osôb

Pomôcky: Tabuľa, farebné kriedy, baliaci papier a fixy, Hárok č. 7

Dĺžka trvania: 60 minút

Postup:

Čítame otázky a chlapci/dievčatá si zaznamenávajú odpovede: áno/nie. Po vyhodnotení testu diskutujeme o asertívnych právach, analyzujeme jednotlivé otázky testu a diskutujeme o znakoch agresívneho a pasívneho správania i o manipulácii.

Test

- Ak by si niekto zapálil cigaretu v nefajčiarskej zóne, požiadal/a by si ho, aby tak nerobil?
- Ak by ti v škole niekto obsadil tvoje miesto, požiadal/a by si ho, aby ti ho uvoľnil?
- Ak potrebuješ zmeniť 100Sk, vojdeš do obchodu a namiesto toho, aby si požiadal pokladničku si radšej kúpiš nejakú drobnosť?
- Ak by ti v meste prišlo nevoľno, vošla/vošiel by si do reštaurácie a požiadal/a si pohár vody?
- Ak ťa partia tvojich priateľov volá s nimi von, išiel/išla by si, aj keby si sa cítil/a unavený/á?
- Ak by ti čochvíľa odchádzal vlak, šiel/šla by si na začiatok radu namiesto toho, aby si čakal/a v rade?
- Ak by ťa v rade v lekárni niekto obehol, povedal/a by si mu niečo?

- Ak by si si kúpil/a topánky, na ktorých by sa po týždni odlepila podrážka, išiel/išla by si naspäť do obchodu a reklamoval/a by si ich?
- Ak by sa ti nepáčila v divadle divadelná hra, odišiel/odišla by si ešte pred jej skončením?
- Ak by ťa tvoj dobrý priateľ požiadal o veľkú sumu peňazí, požičal/a by si mu ich, ak by si ich mal/a?

Bodovanie:

Otázky 1, 2, 4, 6, 7, 8 – áno = 2 body, nie = 0 bodov

Otázky 3, 5, 9, 10 – nie 2 = body, áno 0 = bodov

14 a viac bodov: Tvoja osobnosť je silná. Trváš na tom, aby ostatní rešpektovali tvoje práva. Niektorí ľudia si môžu myslieť, že si agresívny/-a.

8 a menej bodov: Tvoja osobnosť je pasívna a radšej sa necháva inými viesť. Ľudia často zneužívajú tvoju kľudnú povahu.

Asertívne práva (Hárok č. 7) sú práva, ktoré má každý človek pri komunikácii s inými ľuďmi. Pomáhajú odolávať rôznym manipuláciám, tlakom či vydieraniu, umožňujú dosiahnuť nezávislosť od mienky okolia a rozvíjajú schopnosť slobodne posudzovať seba samého, svoje správanie a skutky. Asertivita vyžaduje, aby sa človek rozhodoval sám za seba a za svoje rozhodnutia niesol zodpovednosť. Držia sa zásady, že nikto nami nemôže manipulovať, ak mu to sami nedovolíme.

Agresívne správanie – presadzovanie sa na úkor iných. Agresívne správajúci sa človek nezohľadňuje práva a požiadavky iných. Ponižuje sebadôveru iných.

Pasívne správanie – neschopnosť jasne vysloviť svoje požiadavky a potreby. Pasívne správajúcemu sa človeku chýba istota v jednaní, nedokáže sa brániť manipulácii, nedokáže zotrvať na svojom, avšak stále sa ospravedlňuje, vysvetľuje.

(Zdroj: Tomáš Novák, Yveta Kudláčková: *Asertívni žena. Grada Publishing, 2002 Praha, ISBN 80-247-0453-6*)

→ **MICHALA**

Cieľ: Poznať riziká obchodovania s ľuďmi a nútenej prostitúcie. Poznať mechanizmy bezpečného správania pri odchode za prácou a v krízovej situácii. Dokázať vytvoriť bezpečnostný a krízový plán.

Počet osôb: 5 – 20 osôb

Pomôcky: Dvojice obrázkov 1, 2, 3 (Hárok č. 8), časti príbehu 1 a 2, prípadne 3

Dĺžka trvania: 30 – 60 minút

Postup:

- 1) Vytvoríme trojice – štvorice.
- 2) Každá trojica – štvorica obdrží jednu dvojicu obrázkov (1 alebo 2) a príbeh s rovnakým číslom. Skupiny si poprezerajú obrázky a prečítajú príbeh.
- 3) Skupiny, ktoré pracujú s príbehom označeným číslom 1 sa zamyslia nad tým, čo by mala urobiť Michala pred odjazdom. Čo by si mala zaistiť, čo si vziať so sebou, ako sa správať čo najbezpečnejšie, aby predišla možným rizikám. Čo by Michale poradili, ak by sa jednalo o ich

kamarátku? Skupiny, ktoré pracujú s príbehom označeným 2, majú za úlohu vymyslieť, čo môže Michala vo svojej situácii robiť? Skupiny sa snažia pochopiť, ako sa Michala cíti, čo jej prípadne môže brániť obrátiť sa na pomoc.

- 4) Počas skupinovej práce kladieme otázky a podporujeme diskusiu.
- 5) Uzatvoríme prácu v skupinách. Požiadame skupiny, ktoré pracovali s obrázkom s číslom 1, aby ukázali ostatným obrázky, prerozprávali príbeh a potom prezentovali výsledky skupinovej práce. Obrázok položíme na viditeľné miesto. Ostatné skupiny dopĺňajú informácie. Skupina s obrázkom č. 2 rovnako tak predstaví svoj príbeh.
- 6) Po prezentácii všetkých zúčastnených skupín, doplníme posledné dva obrázky a diskutujeme o rôznych variantoch podobných príbehov, zaujímate sa o to, aké informácie a skúsenosti majú dievčatá. Poznajú podobné príbehy zo svojho okolia, z televízie a pod.?
- 7) Po diskusii doplníme posledné obrázky. Diskutujeme, čo konkrétne by asi Michala potrebovala od sociálnej pracovníčky pomáhajúcej organizácie La Strada alebo v inej podobnej organizácii. Doplníme možnosti pomoci ženám v podobných situáciách. Zdôraznime číslo SOS liniek, na ktoré sa môžu dievčatá/chlapci v podobných situáciách obracať.

Podľa veku a skúseností skupiny možno diskusiu neskôr na základe príbehu rovnako smerovať k situácii v oblasti prostitúcie, motívom pre prácu v prostitúcii, zneužívania v oblasti prostitúcie a možnostiam pomoci. Na príbehu Michaly môžeme tiež diskutovať o porušovaní práv a možnostiach, ako sa brániť, dôsledkom sexuálneho násillia a podobne. Rovnako je vhodné diskutovať o ďalších formách obchodovania s ľuďmi.

(Zdroj: www.strada.cz)

→ **KEDY HOVORÍME „ÁNO“ – „NIE“**

Cieľ: Pochopiť silu slova „nie“ a situácie, v ktorých je potrebné ho používať.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup: Na tabuľu zapisujeme zážitky dvojakého typu:

- V akej situácii sa ti chce povedať „Nie, to nechcem!“?
- Kedy o tebe ostatní ľudia hovoria: „Nie, to nechcem!“?

Diskusia:

Kedy vaše „nie“ niekto nebral na vedomie?

Kedy by ste radi povedali „nie“, ale nikdy ste sa k tomu neodhodlali?

V akých situáciách človek potrebuje silný hlas a kedy nie?

Ako sa človek cíti, keď mu niekto povie „nie“?

(Zdroj: Siegrid a Hartmunt Hoppeovi, Jens Krabel: *Sociálne psychologické hry pro dospívající. Rozvoj pohlavní identity, prevence agresivity a zneužívání. Portál, Praha 2001, s. 64, ISBN 80-7178-434-6*)

→ NAVRHUJE VÁM NIEKTO SOBÁŠ?

Ciel: Vedieť rozpoznať správanie, ktorým sa sleduje nábor dievčat pre nútenú prostitúciu či iné formy vykorisťovania.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup: Diskutujte o nasledujúcich vyjadreniach a analyzujte dôvody jednotlivých krokov obchodníka:

- Uvažujte, či je vaša známosť dostatočne dlhá. Ak partnera požiadate o dlhší čas a on to bude odmietať, to je znamenie, že niečo nie je v poriadku.
- Vytvorenie zdravého vzťahu trvá určitý čas, aby sa rozvinul. Ak ste sa s partnerom nepoznali dosť dlhý čas, ako si môžete byť istá, že vás pozná? Ak vás nepozná, ako vás teda môže naozaj ľúbiť? „Láska na prvý pohľad“ je niekedy zradná. Fyzická príťažlivosť môže vzbĺknúť pri prvom stretnutí, avšak skutočná láska predpokladá dobré poznanie partnera.
- Darčeky, kvety či čokoláda nemusia znamenať lásku. Chlapec, ktorý sa o vás zaujíma môže byť pasák, ktorý sa snaží oklamať vás.
- Ak chlapec vraví „Ľúbim ťa“, nemusí to znamenať, že je to skutočne tak. Môže vás klamať.
- Ak vám chlapec stále opakuje, aká ste krásna, opýtajte sa ho, či ľúbi váš zovňajšok alebo aj vás. Vy ste niečo viac, ako len vaša krása a telo.
- Ak chce chlapec držať váš vzťah v tajnosti, zauímajte sa o dôvody tohto jeho rozhodnutia.
- Ak od vás chlapec vyžaduje, aby ste o vašom vzťahu klamali, zauímajte sa o dôvody tohto jeho rozhodnutia.
- Ak vás chlapec nerešpektuje v akomkoľvek ohľade, je to znak, že vás skutočne nemiluje.
- Ak na vás chlapec vyvíja akýkoľvek tlak (odísť od rodiny, utiecť z DeD, mať s ním sex,...), nie je to znak zdravého vzťahu.
- Násilie je znak slabého rešpektu vašej osoby. Ak je vo vašom vzťahu akékoľvek násilie, ukončte ho, aj keď váš partner svoje správanie zakaždým oľutuje.
- Ak vás váš priateľ vystavuje neustálej kritike – verejnej či súkromnej – nie je to znak rešpektu.
- Ak chlapec používa sex, peniaze, fyzickú silu alebo čokoľvek iné, aby nad vami držal kontrolu a moc, nie je to dobrý základ pre zdravý vzťah či manželstvo.
- Ak chlapec trvá na tom, aby ste použili falošné doklady a dokumenty, znamená to nepoctivosť a lož. Ako môžete veriť niekomu, kto chce klamať.
- Ak vám váš chlapec hovorí, že by ste mohli v zahraničí zarobiť veľa peňazí veľmi rýchlo a ľahko, neverte mu. Finančný úspech sa dostaví časom a to vďaka vzdelaniu a trpezlivej práci.
- Ak vám váš chlapec opakuje, že na Slovensku nebudete nikdy úspešná, neverte mu. Aj na Slovensku sa môžete stať úspešnou ženou.

(Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

→ UVAŽUJETE O PRÁCI V ZAHRANIČÍ?

Ciel: Získať informácie o preventívnych krokoch voči obchodovaniu s ľuďmi v prípade cesty, pobytu a práce v zahraničí.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: –

Dĺžka trvania: 60 minút

Postup: Diskutujeme o nasledujúcich bezpečnostných tipoch a analyzujeme jednotlivé body.

Metódu a formu práce zvolíme podľa zloženia skupiny a časových možností – brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, diskusia, výklad.

Bezpečnostné typy je vhodné distribuovať.

Príprava na cestu do zahraničia

- Priprav si platný cestovný pas (občiansky preukaz), ktorého platnosť je aspoň 6 ďalších mesiacov.
- Ak je to pre danú krajinu potrebné, vybav si víza na veľvyslanectve danej krajiny. Informuj sa aj o podmienkach vstupu do krajín, cez ktoré budeš prechádzať (tzv. tranzitné víza).
- Zisti si, aké formálne náležitosti si budeš musieť v danej krajine po príchode vybaviť.
- Zabezpeč si dostatok peňazí, prípadne si vybav medzinárodnú platobnú kartu.
- Zabezpeč si cudzojazyčný slovník.

Pobyt v zahraničí

- Nikdy nikomu nedávaj svoj pas/občiansky preukaz! Nos ich vždy so sebou!
- Ak sú tvoje doklady potrebné kvôli zariadeniu oficiálnych záležitostí, mal by si byť prítomný/-á.
- Stratu alebo krádež pasu, občianskeho preukazu alebo iného dokladu nahlas na miestnej polícii, prípadne kontaktuj slovenské veľvyslanectvo v danej krajine. Vyžiadať si písomné potvrdenie o hlásení straty alebo krádeže!
- Kontaktuj príbuzných či priateľov podľa dohodnutého času tak, ako ste sa pred odchodom dohodli!
- Oznam príbuzným každú zmenu pobytu!
- Vyhýbaj sa akýmkoľvek drogám!
- Neprijímaj žiadne dary ani poklony! Nepožičiavaj si peniaze! Nemusíš sa tak nikomu cítiť zaviazaný/-á.
- Mzdu si žiadaj vyplácať na účet!
- Sleduj správanie sprostredkovateľa/zamestnávateľa: zmeny odchodu/nástupu do práce, nátlak, obchádzanie formalít.
- Zauímaj sa o zákony danej krajiny, o fungovanie jednotlivých inštitúcií!
- Ak si nejakým obmedzený/á, si predaný/á alebo nútený/á pracovať ako prostitútk/-ka, máš právo vyhľadať ochranu a pomoc za každých okolností, aj keď si sa zaplietol/-tla do nejakých kriminálnych zločinov (napr. nelegálny pobyt alebo práca v krajine, falšované doklady, čierny obchod, drobné krádeže v obchode,...).

Slovenské veľvyslanectvo – KONZULÁT

- Pred odchodom do zahraničnej krajiny si zisti kontakt na slovenské veľvyslanectvo, ktorého súčasťou je zvyčajne slovenský konzulát.
- V prípade potreby kontaktuj slovenské veľvyslanectvo alebo konzulát.

Konzulát môže:

- vydať náhradný cestovný doklad pre návrat do SR
- kontaktovať príbuzných alebo známych
- odporučiť služby miestnych advokátov, ktorí ti poskytnú odbornú právnu pomoc
- odporučiť služby miestnych lekárov alebo tlmočníkov
- informovať tvojich najbližších príbuzných o nehode alebo úmrtí a zabezpečiť nevyhnutné opatrenia
- kontaktovať občanov SR nachádzajúcich sa vo väzbe a podať o nich správy príbuzným
- sprostredkovať adresy charitatívnych organizácií (nocľah, strava)
- sprostredkovať styk s miestnymi úradmi, políciou, orgánmi činnými v trestnom konaní
- osvedčiť pravosť kópií, listín, podpisov, pečiatok
- poskytnúť nevyhnutné informácie potrebné na získanie zdravotnej starostlivosti a primeraného právneho poradenstva v prípade, že ste sa stali obeťou násillia

Ak sa počas vášho pobytu v zahraničí zhorší vnútorná situácia v krajine, v ktorej sa nachádzate, alebo ak dôjde k prírodnej katastrofe: oznámte svoju prítomnosť a riadte sa inštrukciami veľvyslanectva alebo konzulátu!

Čo má obsahovať dôveryhodný inzerát:

- Presný názov agentúry alebo firmy, ktorá prácu ponúka.
- Presný popis náplne práce.
- Ak ide o prácu z zahraničí – informácie o pracovnom povolení a zdravotnom poistení. Ak nie sú tieto informácie v inzeráte, musia byť zakomponované v tvojej pracovnej zmluve.
- Daj prednosť inzerátom, ktoré uvádzajú čo najkomplexnejšie informácie: napr. miesto, kde sa zamestnanie nachádza, počet pracovných hodín v mesiaci.
- Pokús sa zistiť, či agentúra, ktorá ponúka prácu, skutočne existuje a či je riadne registrovaná.
- Porad sa s priateľom, ktorý má skúsenosti s prácou v zahraničí.

Pýtaj sa sprostredkovateľa alebo zamestnávateľa na:

- popis tvojej pracovnej náplne a trvaj na tom, aby bol uvedený v pracovnej zmluve
- presnú adresu pracoviska, prípadne bydliska
- pracovnú dobu
- plat, odmenu a spôsob i termíny vyplácania
- dobu, na ktorú bude pracovná zmluva podpísaná
- podmienky pre získanie pracovného povolenia
- zdravotné poistenie
- ostatné pracovné a životné podmienky

Never sľubom o rýchlom zárobku!

Ak sa od teba očakáva aj prostitúcia, informuj sa, či bude uvedená v pracovnej zmluve a či je v danej zemi legálna.

Nepracuj na čierno! Vycestuj až po podpísaní pracovnej zmluvy, po získaní pracovného povolenia či víz.

Pri sprostredkovaní práce si over informácie o zamestnávateľovi – priamo na ich adrese, telefónnom čísle.

- Výška poplatku za sprostredkovanie musí byť pevne stanovená vopred a nesmie presiahnuť 20 % z dojednanej mesačnej mzdy alebo platu, ak sa sprostredkuje zamestnanie na obdobie najviac 6 mesiacov alebo 30 % z mesačnej mzdy alebo platu, ak sa sprostredkuje zamestnanie na obdobie dlhšie ako 6 mesiacov. Poplatok môže sprostredkovateľ vyberať až po sprostredkovaní zamestnania ako jednorazovú platbu – akékoľvek splátky alebo odvody z mesačného platu nie sú prípustné.

Čo má obsahovať správna pracovná zmluva/dohoda o sprostredkovaní práce:

- konkrétny druh práce, ktorú budeš vykonávať (pokiaľ je pracovných pozícií viac, všetky majú byť podrobne uvedené)
- popis pracovnej náplne a pracovných podmienok
- miesto práce, t. j. konkrétna adresa budúceho zamestnávateľa, kontaktné údaje (telefónne číslo, faxové číslo, e-mail), druh činnosti, ktorou sa zaoberá
- dátum nástupu do zamestnania i dátum ukončenia pracovného pomeru, t. j. doba, na ktorú sa zmluva uzatvára
- výška platu, spôsob a termíny vyplácania
- podmienky a spôsob zdravotného a sociálneho poistenia
- dôsledky za nedodržanie podmienok dohody/zmluvy
- výška poplatku za sprostredkovania práce
- ďalšie podmienky podľa dohody

Neprijmi prácu len na základe ústnej dohody!

Musí byť uzatvorená písomne v dvoch rovnakých origináloch (jeden originál patrí tebe)!

Nikdy nepodpisuj zmluvu, ktorej nerozumieš! Pokiaľ je to možné, žiadaj si zmluvu v slovenskom jazyku, prípadne si ju nechaj vysvetliť, preložiť.

Ak si zmluvu podpísal/a a chceš za prácou vycestovať, nezadĺž sa u zamestnávateľa tým, že si necháš na začiatku uhradiť cestu, prípadne že od neho prijmeš nejaké iné pozornosti!

Čo je dôležité urobiť pred odjazdom?

- informuj príbuzných a priateľov o svojom odchode
- oznam im presnú adresu bydliska i pracoviska
- dohodni sa s nimi na vzájomnom pravidelnom kontaktovaní sa – dohodnite si signál, že ste v nebezpečenstve (napr. pýtajte sa psa, ktorého nemáte)
- nechaj príbuzným či priateľom kópiu svojho pasu alebo občianskeho preukazu i pracovnej zmluvy
- získaj čo najviac adries, kontaktov a materiálov o krajine,

do ktorej odchádzaš pracovať (kontakt na priateľov, inštitúcie, organizácie, internetové stránky, publikácie).

Sprostredkovatelia práce:

- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny – www.eures.sk a www.upsvar.sk
- fyzické alebo právnické osoby, ktoré majú povolenie Ústredia práce na sprostredkovanie zamestnania za úhradu (info: www.upsvar.sk)

Ako hľadať pomoc v krajine, v ktorej vás zneužívajú alebo násilím zadržávajú. Tipy:

- Ak sú pracovné podmienky iné, ako sú uvedené v zmluve kontaktuj pracovnú agentúru a informuj o tom príbuzných.
- Ak musíš utiecť, utekaj tam, kde sú ľudia – na verejné či oficiálne miesto (úrady, knižnica, pošta) alebo miesta označené krížom (nemocnica, kostol).
- Požiadaj o pomoc radšej inštitúciu ako súkromnú osobu.
- Kontaktuj slovenské veľvyslanectvo alebo konzulát.
- Zavolaj o pomoc na číslo 112 (pokiaľ ovládaš aspoň základný jazyk).
- I v prípade, že pracuješ na čierne, vyhľadaj pomoc!
- Vyhľadaj pomáhajúce organizácie v danej krajine.

(Zdroj: www.strada.cz, www.iom.sk)

→ **INZERÁT**

Cieľ: Vedieť rozpoznať rizikový inzerát a naučiť sa jednať so subjektom, ktorý prácu ponúka.

Počet osôb: 5 – 20 osôb

Pomôcky: flipchart, fixy, Hárok č. 9, inzeráty z inzertných novín

Dĺžka trvania: 20 – 30 minút

Postup: Prečítame inzerát a hráme rolovú hru: záujemca/záujemkyňa o prácu versus pracovný agent či už v podobe osobnej návštevy pracovnej agentúry alebo telefonického rozhovoru. Záujemca/záujemkyňa o prácu kladie pracovnému agentovi otázky, ktorými chce zistiť ďalšie doplňujúce informácie o ponúkanej práci.

Rozbor rolovej hry:

- Aké informácie v uvedenom inzeráte chýbajú a ktoré je potrebné žiadať si?
- Ktoré informácie v inzeráte vnímate ako zvláštne, podozrivé?
- Ktoré náležitosti má mať pracovná zmluva/dohoda o sprostredkovaní práce?
- Kde je možné overiť si agentúru?

Napokon si chlapci a dievčatá môžu vyhľadávať skutočné inzeráty v novinách/na internete a diskutovať o ich dôveryhodnosti.

(Zdroj: www.strada.cz)

→ **BEZPEČNÝ INTERNET**

Cieľ: Uvedomiť si riziká, ktoré prináša používanie internetu, keďže používateľ má možnosť byť anonymným a „neviditeľným“.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: flipchart, fixy

Dĺžka trvania: 40 minút

Postup:

- Vytvoríme skupinky 4 – 5 hráčov.
- Každý chlapec/dievča napíše 3 pokyny k bezpečnému využívaniu internetu s cieľom vyhnúť sa zneužitiu obchodníkom s ľuďmi, prevádzkovateľom erotických či porno stránok a podobne.
- Potom pracujú vo svojich skupinách a dohodnú sa na 5 pokynoch. Tie napíšu na veľký papier.
- Pokyny všetkých skupín zapisujeme na flipchart a vytvoríme spoločné pokyny, ktoré môžeme umiestniť do počítačovej miestnosti.

Odporúčame neopomenúť nasledujúce rady. Pokiaľ komunikuješ s osobou, ktorú dôverne a osobne nepoznáš:

- Vyhýbaj sa uvádzaniu svojho celého mena a priezviska. Pokiaľ je to možné používaj pseudonym alebo skratku.
- Vyhýbaj sa uvádzaniu svojej adresy, telefónneho čísla a iných dôverných informácií. Osobné údaje nikdy nezapisuj do registračných formulárov, ktoré nie sú chránené zákonom o osobných údajoch.
- Vyhýbaj sa zasielaniu svojich fotiek. Može sa stať, že ich adresát zneužije.
- Pokiaľ s tebou niekto komunikuje vulgárne, nemáš povinnosť reagovať na jeho vyjadrenia a radšej sa akejkolvek komunikácii s dotyčnou osobou vyhýbaj.
- Keďže internet je veľmi anonymný spôsob komunikácie a nikdy nemôžeš mať istotu, kto je na druhej strane, pamätaj na to, že ťa môže dotyčná osoba klamať, zavádzať a môže ti chcieť ublížiť.
- Nie všetky informácie na internete sú pravdivé. Preveruj si ich dôveryhodnosť, prv ako im bezhranične uveríš.
- Pokiaľ sa rozhodneš stretnúť s osobou z internetu, upovedom o tom blízkych, navrhni verejné miesto a prípadne požiadaj niekoho blízkeho, aby na stretnutie šiel s tebou.
- Nikomu nehovor ani neposielaj svoje heslá. Vyhýbaj sa uvádzaniu hesiel na spoločných či verejných počítačoch.
- Pokiaľ máš na internete vlastnú webovú stránku, neuvádzaj na nej osobné údaje ani kontaktné údaje.
- Pokiaľ si chceš cez internet niečo kúpiť, poraď sa s dospelými, či je vhodné zadávať do daného systému svoju adresu.
- Pamätaj, že sa máš k iným užívateľom internetu správať tak, ako chceš, a oni správajú k tebe.

(Zdroj: www.strada.cz)

V. Vyhodnotenie, spätná väzba, posilnenie

→ AKO SA BRÁNIŤ, ABY SME SA NESTALI OBCHODOVANÝMI OSOBAMI

Cieľ: Lepšie pochopiť fungovanie náboru ľudí na nelegálnu prácu/prostitutíciu a navrhnúť formy správania, ktorými sa môžeme ubrániť, aby sme sa stali obchodovanými osobami.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: flipchart, fixy

Dĺžka trvania: 30 minút

Postup:

1. Pýtame sa, akými spôsobmi obchodník získava ľudí – na základe doposiaľ získaných informácií.

Možné odpovede (ak sa diskusia nerozvíja môžeme diskutovať o nasledujúcich témach):

- Predstieranie lásky na prvý pohľad a ponuka sobáša so sľubom lepšieho života v inej krajine. „Pod' so mnou do Švajčiarska, ja budem pracovať, ty môžeš ostať doma a budeme si spolu šťastne žiť“.
- „Náhodné stretnutie“ kedy dievčaťu predstaví nejaký známy svojho priateľa. Ten čoskoro vyhlási, že je do dievčaťa zamilovaný a začne jej kupovať darčeky a drahé večere.
- Nieкто, koho chlapec/dievča pozná, mu ponúkne dobre platenú prácu v zahraničí. Keďže známy sa zdá byť dôveryhodný, chlapec/dievča i rodina mu uverí.
- Obchodník sa ponúkne rodičom, že chlapca/dievča dopraví k rodine, ktorá žije v zahraničí a že pomôže s hľadáním práce. K príbuzným sa však chlapec/dievča nikdy nedostane.
- Samotní rodičia alebo príbuzní niekedy chlapca/dievča predajú (či už vedome alebo nevedome).
- Chlapec/dievča reaguje na inzerát, ktorý neudáva dôležité informácie a za prácou vycestuje len na základe ústnej dohody.

2. Pýtame sa na typické výstražné znaky človeka, ktorý robí nábor – ktorý je potenciálnym obchodníkom:

Možné odpovede (ak sa diskusia nerozvíja môžeme diskutovať o nasledujúcich témach):

- Chlapec, ktorý sa rýchlo zamiluje, dáva dievčaťu darčeky a oslavuje jej krásu, napriek tomu, že ju takmer vôbec nepozná.
- Priateľ, ktorý ti sľubuje lepší život v zahraničí.
- Veta: „Tu ťa nič dobré nečaká, nikdy si tu nič nezarobíš.“
- Priateľ, ktorý tvrdí, že nie je potrebné, aby rodičia vedeli o vašom vzťahu.
- Priateľ, ktorý ťa núti, aby si opustila svoju rodinu bez toho, aby si im o tom povedala.
- Veta: „Ty si tá najsprávnejšia osoba“ pre perfektnú prácu v zahraničí.
- Ak podmienkou pre prácu je tvoj výzor alebo krása.

- Ak znalosť jazyka krajiny, do ktorej cestuješ, nie je potrebná pre prácu.
- Ak nieкто na teba tlačí, aby si sa rozhodla prv, než si na to pripravená.
- Ak nieкто trvá na tom, že musí držať/mať tvoj pas.
- Ak pas a iné oficiálne dokumenty nie sú potrebné pre vycestovanie do zahraničia.
- Pomáha nám pri vybavovaní falošných dokladov.
- Ďalšie typické frázy: „Mohla by si zarobiť viac ako \$ 1000 na mesiac. Také pekné dievča ako ty, mohla by si v zahraničí zarábať kopec peňazí. Už som pomohol mnohým dievčatám, ktoré keď sa vrátili, kúpili si dokonca byt.“

(Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

→ OBCHOD S ĽUĎMI – VŠETCI AKTÉRI OBCHODU S ĽUĎMI

Cieľ: Pochopiť obchod s ľuďmi komplexne, dokázať predvídať správanie aktérov obchodu s ľuďmi.

Počet osôb: 3 – 20 osôb

Pomôcky: flipchart, fixy, Hárok č.10

Dĺžka trvania:

Postup:

1. Vytvoríme tri skupiny, každej rozdáme nasledujúce roly a dáme im čas na skupinovú prácu. Poznámky si zapisujeme na flipchartový papier.
 - Skupina I. „Ste obchodníkom pracujúcim pre veľkú, silnú a kriminálnu sieť. Uvedte všetky možné spôsoby, ako by ste mohli dostať 15 ročné dievča z dediny pod svoju kontrolu a zatahnuť ju do obchodu s ľuďmi.“
 - Skupina II. „Ste 15 ročné dievča z dediny, ktorému dvorí atraktívny mladý muž, ktorý vám tvrdí, že vás miluje a chce s vami odísť do Talianska. Hovorí, že v tejto krajine sa nedokážete stať finančne úspešnou a chce vás v priebehu dvoch týždňov vziať do Talianska. Veríte mu, avšak chcete sa uistiť, či skutočne hovorí pravdu. Čo urobíte, aby ste sa presvedčili, či nie je zapletený do obchodu s ľuďmi?“
 - Skupina III. „Ste mladý policajt v službe a udržiavate zákon a poriadok v malej dedine. Uvedte spôsoby ako by ste zabránili obchodovaniu s ľuďmi.“
2. Každá skupina má 5 minút, aby vysvetlila svoje názory. O každej téme sa nakoniec diskutuje spoločne.

(Zdroj: <http://www.aagw.org/Education/> – Anti-Trafficking Educational Curriculum)

→ ŽALUJEM – OBHAJUJEM – SÚDIM

Ide o modelovanie procesu na súde, súdne pojednávanie.

Cieľ: Uvedomiť si vlastný postoj k problémom obchodovanej osoby, konfrontovať ho s názormi a postojmi ľudí z blízkeho okolia i zo spoločnosti ako takej.

Počet osôb: minimálne 10

Pomôcky: papiere, perá, menovky

Dĺžka trvania: 60 minút

Postup:

1. Hráčov/ky rozdelíme na tri súbory:
 - žaloba
 - obhajoba
 - porota – sudcovia, sudkynePrípadne: obžalovaný/-á, predseda súdu, zapisovateľ/-ka, novinár/-ka a pod.
2. Prednesieme prípad:
 - *Pri policajnej razii v nočnom klube bola zadržaná 25-ročná žena, ktorá ponúkala mužom sexuálne služby, nedokázala preukázať svoju totožnosť a pri kontrole osobných vecí sa u nej na stolíku našiel pas staršieho, solventného pána pochádzajúceho z mesta, kde sa táto udalosť odohrala.*
3. Skupina žalobcov/kýň pracuje 5 – 10 minút na spracovaní žaloby. V tom istom čase skupina obhajcov/kýň pracuje na spracovaní čo najpresvedčivejšej obhajoby. Osobitne inštruujeme porotu a popíšeme roly ostatných hráčov/čiek. Predseda/predsedyňa senátu hru – súdne pojednávanie organizuje. Podľa času môžeme určiť aj ďalšie roly (napr. svedkovia, príbuzní).
4. Vypočuje sa obžaloba – vystúpi hovorca/hovorkyňa skupiny.
5. Môžeme prizvať svedkov a potom nasleduje všeobecná rozprava, diskusia, do ktorej sa chlapci/dievčatá hlásia.
 - Môžeme urobiť prestávku na poradu alebo pojednávanie prerušiť na poradu jednotlivých súdnych orgánov.
 - Osobitnú rolu má porota, ktorá má inštrukcie na to, aby hodnotila:
 - priebeh procesu – komunikáciu, medziľudské správanie, riešenie konfliktu,
 - hlasovaním, debatou alebo inak rozhodne, kto má lepšie argumenty,
 - vyhlasuje víťaza a odôvodni svoje rozhodnutie.
6. Na záver hru spoločne vyhodnotíme.

(Upravené podľa: KOVALČÍKOVÁ, I. 1999. *Výchovná dramatika ako prostriedok personálnej a sociálnej výchovy žiaka*. Prešov: Manacon, 1999)

→ ČO NÁM PRIPOMÍNA ZRKADLO?

Cieľ: Zosumarizovať a ukotviť získané vedomosti týkajúce bezpečného správania sa a bezpečnostných tipov pred odchodom do zahraničia i počas pobytu v zahraničí.

Počet osôb: 1 – 20 osôb

Pomôcky: papiere, perá, menovky, Hárok č. 11

Dĺžka trvania: 15 minút

Postup: Na zrkadlo (Hárok č. 11) chlapci a dievčatá „nalepujú“ lístočky, na ktorých uvádzajú bezpečnostné tipy pred odchodom za prácou do zahraničia, resp. počas pobytu v zahraničí. Po skončení samostatnej práce spoločne diskutujeme o bezpečnostných tipoch, ktoré sa najčastejšie uvádzali.

(Upravené podľa hry *Co nám říká zrcadlo: Siegrid a Hartmunt Hoppeovi, Jens Krabel: Sociálně psychologické hry pro dospívající*.)

C) Organizácie pomáhajúce obchodovaným osobám a venujúce sa prevenčným aktivitám obchodovania s ľuďmi

→ **IOM – MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA PRE MIGRÁCIU** www.iom.sk

Od roku 2002 realizovala IOM na Slovensku rôzne aktivity v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi, vrátane celoslovenskej informačnej kampane, výskumných a vzdelávacích aktivít a aktivít zameraných na posilnenie kapacít relevantných mimovládnych organizácií a zástupcov štátnych inštitúcií (napr. policajtov, sociálnych pracovníkov a pod.) v poskytovaní ochrany a pomoci obchodovaným osobám.

Kontakt:

IOM Bratislava
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Grösslingova 4
811 09 Bratislava I
tel.: +421 2 5263 15 97, 5263 15 98
fax: +421 2 5263 00 93
e-mail: bratislavainfo@iom.int

IOM Košice

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Hlavná 68, 040 11 Košice
tel./fax: +421 55 625 8662
e-mail: iomkosice@iom.int

→ **OBČIANSKE ZDRUŽENIE ALIANCIA ŽIEN SLOVENSKA – CESTA SPÄŤ** www.alianciazien.sk

Aliancia žien je ľudsko – právna organizácia zameraná najmä na práva žien. Zameranie organizácie určili tri najmarkantnejšie porušovania ženských práv: 1. domáce, resp. rodovo podmienené násilie, 2. obchod so ženami a nútená prostitúcia, 3. reprodukčné práva, právo ženy rozhodovať o tom, koľko a kedy sa jej má narodiť detí.

Cesta späť vznikla ako dcérska organizácia Aliancie žien Slovenska. Funguje samostatne od 31. 12. 2004 a poskytuje služby obchodovaným osobám v súlade s medzinárodnými štandardmi.

Kontakt:

tel: 0903 519 550
alianciazien@alianciazien.sk

→ **OBČIANSKE ZDRUŽENIE ODYSEUS** www.ozodyseus.sk

Poslaním OZ Odysseus, ktoré vzniklo v roku 1997 je podieľať sa na zachovávaní ľudských práv a skvalitňovaní života ohrozených komunít a to najmä: 1. osôb užívajúcich drogy, 2. osôb pracujúcich v sex-biznise, 3. detí a mladých ľudí s nedostatočným prístupom k službám a informáciám a tým prispievať k ich rovnocennému postaveniu v spoločnosti.

Kontakt: (poštová adresa)

OZ ODYSEUS, Ukrajinská 10
831 02 Bratislava 3
tel./fax: +421 2 5249 43 44
odyseus@ozodyseus.sk

→ **SLOVENSKE KRIZOVE CENTRUM DOTYK (SKC DOTYK)** www.dotyk.sk

Slovenské Krízové centrum DOTYK (SKC DOTYK) je občianske združenie, ktoré pôsobí v treťom sektore od roku 2000. Hlavnou činnosťou občianskeho združenia je poskytovanie komplexnej pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi a obetiam domáceho násillia. Pomoc pozostáva z vynímania obetí z rizikového prostredia, osobnej ochrany, poskytovania anonymného ubytovania, zabezpečovania základných životných potrieb, psychologicko-sociálno-právneho poradenstva, advokácie, vzdelávania a aktivít zameraných na ich reintegráciu späť do rodiny a spoločnosti. Organizácia sa venuje aj terénnej práci, pozostávajúcej z dlhodobého a systematického mapovania oblastí, kde dochádza k trestnému činu obchodovania s ľuďmi. Zároveň skúma aj prostredie detskej pornografie a prostitúcie za účelom eliminácie zdrojov ich vzniku. SKC DOTYK poskytuje: zabezpečenie utajeného chráneného bývania, garanciu bezpečia, dočasnú finančnú a materiálnu pomoc, lekársku starostlivosť, sprostredkovanie kontaktu s rodinou, sprostredkovanie kontaktov na organizácie poskytujúce pomoc v zahraničí, pomoc pri styku s orgánmi činnými v trestnom konaní, pomoc pri hľadaní zamestnania, lacného ubytovania a bezplatné rekvalifikačné kurzy.

Kontakt:

tel.: +421/42 442 1243, +421/32 777 7347
mobil: +421/903 704 784, +421/910 599 269, +421/910 599 271, +424/910 568 483
e-mail: dotyk@dotyk.sk

D) Prílohy

Hárak č. 1

Nakresli predstavu o svojej vlastnej budúcnosti (o mesiac, o rok, o 10 rokov, 30 rokov).

Hárok č. 3

Navrhni svoju vlastnú úvodnú web stránku, v ktorej zobrazíš svoje pozitívne schopnosti, zručnosti, vlastnosti.

Hárók č. 4

→ VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

1. Všetci majú navzájom jednať v bratskom duchu.
2. Každý má všetky práva a slobody, vyhlásené v tejto deklarácii.
3. Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.
4. Nikto nesmie byť otrokom.
5. Nikto nesmie byť mučený.
6. Každý má právo, aby bola uznávaná jeho právna osobnosť.
7. Každý má právo na ochranu proti diskriminácii, ktorá porušuje tieto pravidlá.
8. Každý má právo na súdnu ochranu proti činom porušujúcim ľudské práva.
9. Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, držaný vo väzbe alebo vyhnaný do vyhnanstva.
10. Každý má právo, aby bol spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje o jeho právach a povinnostiach a o každom trestnom obvinení, vznesenom proti nemu.
11. Obvinený sa pokladá za nevinného, kým sa mu nepreukáže vina. Takisto nesmie byť vinný, ak v dobe spáchania činu, sa ten čin nepokladal za trestný a platí trest, ktorý bol v tom období.
12. Nesmie sa zasahovať do súkromného života druhého.
13. Každý má právo slobodne sa pohybovať, zvoliť si bydlisko, mesto, krajinu.
14. Každý má právo na azyl, okrem prípadov, ak je človek stíhaný z nejakého brutálneho činu.
15. Každý má právo na štátnu príslušnosť.
16. Každý má právo slobodne uzatvárať manželstvo a zakladať rodinu. V manželstve majú všetci rovnaké práva, rodina má nárok na ochranu zo strany spoločnosti štátu.
17. Každý má právo vlastniť majetok, nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojho majetku.
18. Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.
19. Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu.
20. Každému je zaručená sloboda pokojného zhromažďovania a združovania sa, nikto do toho nesmie byť nútený.
21. Každý má právo zúčastniť sa na vláde svojej krajiny buď priamo alebo prostredníctvom svojich zástupcov. Vôľa ľudu má byť základom vládnej moci.
22. Každý má právo na sociálne zabezpečenie a aby mu boli zaistené hospodárske, sociálne a kultúrne práva potrebné k rozvoju jeho osobnosti.
23. Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti, má právo na plat zodpovedajúci jeho práci.
24. Každý má právo na odpočinok, teda aspoň na pravidelnú platenú dovolenku.
25. Každý má právo na blahobyt, zdravie, výživu, šatenie, bývanie a lekárske ošetrovanie, ale aj sociálne opatrenia. Maternosť a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc.
26. Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie má byť rovnako prístupné každému podľa jeho schopností.
27. Každý má právo zúčastňovať sa na kultúrnom živote spoločnosti.
28. Každý má právo na to, aby vládol taký sociálny a medzinárodný poriadok, v ktorom by práva a slobody vyhlásené v tejto deklarácii boli plne uplatnené.
29. Každý má povinnosť voči spoločnosti, a výkon týchto práv nesmie byť v rozpore s cieľmi a zásadami Spojených národov.
30. V tejto deklarácii nič sa nesmie vykladať tak, aby oprávňovalo ktorýkoľvek štát, skupinu alebo osobu vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo slobôd v tejto deklarácii vyhlásených.

Hárok č. 5

→ SKUTOČNÉ PRÍBEHY

Zuzana

Zuzana bude mať tento rok 19 rokov. Pochádza z malého mesta na severe Moravy. Ihneď po dokončení učilišťa sa stala barmankou v miestnej reštaurácii. Tá však prednedávnom skrachovala. Zuzana sa bála, že na Morave nezoženie prácu, tušila, že získať podobné miesto bude ťažké, nevedela z čoho zaplatí nájomné malého bytu v meste. Na rodičov sa obrátiť nemohla, matka ju umiestnila do detského domova, keď mala 15 rokov. Otec bol alkoholik a pred rokom zomrel.

Z pochmúrnych myšlienok jej ponúkol východisko majiteľ reštaurácie Peter, s ktorým sa za posledné mesiace celkom spriatelila. Petrov známy vrah zháňa na výpomoc servírky do talianskej pizzerie v centre Berlína. Za tri mesiace si môže zarobiť toľko, čo za celý rok v Čechách, s ubytovaním nie je problém – spočiatku môže bývať v jednom z hosťovských izieb nad pizzeriou a časom si môže nájsť vlastný podnájom. Peter pôjde do Berlína s ňou, s vybavením pracovného povolenia jej pomôže. Zuzana váhala len jeden deň, Petra pozná z reštaurácie ako milého človeka a zárobok je tiež lákavý. Do Nemecka prišli neskoro večer. Mesto bolo síce menšie, ako si Zuzana Berlín predstavovala, bola však unavená a čakala ju schôdzka s Markom, budúcim zamestnávateľom. Stretli sa v reštaurácii, Peter navrhol, že pomôže s vybavením formalít a požičal si od Zuzany jej pas. Keď zmizol kdesi v kuchyni, dozvedela sa od Marka, aká bude jej skutočná práca. Prostitúcia. Bola zmätená, Peter jej predsa sľúbil prácu servírky. Protestovala. Marek ju odviezol do izby nad reštauráciou, kde jej vysvetlil, že ak sa pokúsi utiecť, polícia ju ľahko nájde a dá mu vedieť. Zuzana si má cez noc všetko rozmyslieť. Aj napriek varovaniu sa pokúsila utiecť. Pristihol ju Marekove kolega a bola zbitá.

Z „bordelu“ sa Zuzane podarilo utiecť až po mesiaci, do tej doby však musela obslúžiť mnoho mužov. Z lekárne, kde po úteku požiadala o pomoc, zavolali do organizácie, ktorá poskytuje služby ženám v ohrození. Tá pomohla Zuzane so získaním nových dokladov a s návratom domov.

Jana a Markéta

Jana s Markétou sa rozhodli, že počas leta si zarobia nejaké peniaze. Zavolali na číslo agentúry, ktorú našli v novinách. Na stretnutí im agentka vysvetlila podrobnosti – bude sa jednať o prácu pri zbere ovocia. Posledná skupina odchádza už o týždeň. Z agentúry si niesli mnoho prospektov a informácií o budúcej práci. Boli spokojné. O týždeň neskôr nasadli spoločne so ženou z agentúry do mikrobusu idúceho do Talianska.

Jana sa neskôr zdôverila pracovníčke pomáhajúcej organizá-

cie, že posledné, čo si pamätá bol prejazd hraníc. Potom zaspala. Zobudila sa sama v nejakej pivnici s ukrutnou bolesťou hlavy. Nevedela, čo má robiť. Skoro ráno ju taliansky hovoriaci chlap z pivnice vytiahol a doviedol do miestnosti, kde boli šijacie stroje. Iná žena jej ukázala, ako má prišívavať vrecká. Pokúsila sa žene vysvetliť, že je to omyl – prišla zbierať ovocie. Asi po polhodine márneho dohadovania sa prišla žena, ktorá jej lámovou češtinou vysvetlila, že dlží cestu a ubytovanie. Dlh musí odpracovať. Kde je Markéta jej ale nepovedala. Po troch týždňoch, počas ktorých Jana pracovala viac ako 16 hodín denne, nedostávala takmer žiadne jedlo a spala spolu s ďalšími ženami v malej miestnosti už prestávala veriť, že všetko prežije. Vtedy prišla do továrne cudzinecká polícia a Janu spolu s ďalšími ženami odviezla. Vďaka pracovníkom slovenského zastupiteľstva v Miláne bola Jane sprostredkovaná pomoc organizácie LaStrada. V azylovom byte bude Jana bývať mesiac, za ten čas sa jej snáď podarí uzmierniť sa s rodičmi, ktorí s jej cestou nesúhlasili a ktorí nechcú, aby sa vrátila domov.

Andrea

Andrea sa narodila v malom meste na strednom Slovensku. Rodičia sa rozviedli ešte prv než začala chodiť do školy. Jej matka potom žila s inými mužmi, ktorí sa k nej nie vždy pekne správali. Niektorí ju dokonca bili. Andrea študovala strednú školu a snažila sa hľadať možnosti, ako sa čo najskôr osamostatniť. V tej dobe stretla Karla. Jej bolo vtedy 17, jemu 25. Bol milý, pozorný a správal sa k nej veľmi dobre. Nič také predtým nezažila. Plánovali spoločnú dovolenku v lete v Španielsku. V tej súvislosti jej Karel povedal, že počul o možnosti práce v Španielsku na farmách. Ponúkol sa, že zistí podrobnosti. „Vtedy som bola ozaj šťastná. Verila som, že Karel je ten pravý.“ Začiatkom júla odišli. Asi 100 km za hranicami v Nemecku zastavili na benzínovej pumpe. Karel šiel dovnútra. Vonku však už nevyšiel sám, ale s ďalšími dvomi mužmi. Povedal jej, že sú to stopári a že ich vezme so sebou. Ďalšie, čo si pamätá je, že ležala nahá v nejakej izbe. Asi ju uspali. Nevedela, kde je. Čoskoro zistila, že je v nočnom klube. Povedali jej, že bude robiť prostitútku. Odmietla, ale donútili ju. „Neviem, ako dlho som tam bola. Myslím, že asi dva – tri mesiace.“ Nemala pri sebe vôbec nič, utiecť sa bála a ani nevedela, kam by išla. Vyslobodená bola až policajnou raziou. Polícia jej sprostredkovala pomoc pomáhajúcej organizácie, ktorá jej pomohla vrátiť sa domov. „Čo bude ďalej? Neviem. Nechcem kontaktovať rodinu, nechcem sa vrátiť. On vie, kde bývam. Mám strach. Chcem žiť normálne.“

Hárók č. 6

→ MÚR LÁSKY

Hárók č. 7

→ **DESAŤ ZÁKLADNÝCH ASERTÍVNYCH PRÁV**

1. Máme právo sami posudzovať svoje vlastné správanie, myšlienky a city a niesť zodpovednosť za nich a ich dôsledky.
2. Máme právo neospravedlňovať sa za svoje činy.
3. Máme právo posúdiť, nakoľko som zodpovedný za problémy druhých ľudí.
4. Máme právo robiť chyby a byť za ne zodpovedný.
5. Máme právo povedať „ja neviem“.
6. Máme právo byť nezávislý na vôli ostatných ľudí.
7. Máme právo robiť nelogické závery a rozhodnutia.
8. Máme právo povedať „ja ti nerozumiem“.
9. Máme právo povedať „je mi to jedno“.
10. Máme právo rozhodnúť sa, či budem jednať asertívne alebo nie.

Hárók č. 8

1. Michalin otec už 6 rokov márne hľadá prácu v menšom meste na severe Čiech. Matke sa po dvojročnej nezamestnanosti konenčne podarilo získať miesto kuchárky v škole. Michala, najstaršia z troch súrodencov, pred pol rokom skončila školu.

V dobe, keď Michala premýšľala, či nastúpi ako pokladníčka do supermarketu, prišiel na návštevu bratranec Rudy. Celej rodine priviezol množstvo darčiekov. Michale sa najviac páčil nový mobilný telefón, po ktorom už dlho túžila a krásne zlaté náušnice. Na návšteve ostal asi týždeň. Bol to veľmi pekný týždeň, všetkých povozil na novom aute, nakúpil kopec jedla a pitia. V jeden večer, keď celá rodina sedela pri večeri, sa Michaly opýtal, čo plánuje robiť po škole. Michala sa trochu hanbila povedať, že bude predavačkou, už dávno totiž snívala, že bude kaderničkou alebo recepčnou vo veľkom hoteli. Odpovedala ale pravdu. Rudy povedal, že možno nejaké ďalšie možnosti existujú. Musí však „vybaviť niekoľko telefonátov“.

Dva dni potom Michala videla Rudyho, ako hovorí s jej rodičmi. Započula svoje meno. Večer jej rodičia oznámili, že Rudymu sa podarilo pre Michalu zohnať prácu chyžnej v luxusnom pražskom hotele. Michala bola prekvapená, trochu sa bála ísť do Prahy, od rodičov nikdy nebola dlhšiu dobu preč a Rudyho tiež veľmi dobre nepoznala. Ten však ponúkol, že môže bývať s jeho matkou a sestrou, on sa v Prahe veľmi nezdržuje. Keď Michala počula závažnú čiastku, ktorú by za svoju prácu dostávala a predstavila si, čo všetko by si mohla nakúpiť a ešte by ušetrila pre rodičov, strach zmizol. Do odchodu ostával týždeň. Michala premýšľala, čo je potrebné vziať si so sebou a čo zariadiť...

2. Karol Michalu vozí denne „na trasu“ blízko hraníc s Nemeckom. Denne musí Michala obslúžiť aspoň 6 zákazníkov. Karol celý deň sedí v aute a sleduje ju. Tvrdí jej, že je mu dlžná veľa peňazí, ktoré za ňu zaplatil Rudymu. Keď sa vtedy Michala ocitla sama v cudzom dome, kde bola zatvorená spolu s ďalšími ženami, niekoľko dní skoro nejedla a nespala. Stále nerozumela tomu, čo sa stalo. Karolovi vysvetľovala, že je to omyl, veď predsa išla do Prahy pracovať ako chyžná. Karol bol spočiatku milý, sľúbil, že až zarobí peniaze, môže ísť.

Ďalší deň však Michale povedal, že už nebude ďalej čakať. „Nechceš snáď, aby som povedal rodičom, čo robíš?“ a zabuchol dvere. Michale bolo zle. Zrazu pri nej kľáčala

jedna zo žien, ktoré v dome bývali. Utešovala Michalu, povedala jej o tých chlapoch na trase, že nie sú tak zlí, ako sa môže zdať. Keď bude Michala počúvať, môže sa mať dobre alebo, pokiaľ by chcela, po čase ju Karol prestane sledovať a ona bude môcť ujsť. „Karol nie je dobrý človek. Daj si pozor. Pozná tvoju rodinu. Vie, kde býva.“ dodala.

Michala pracuje na „trase“ už viac ako mesiac. Cíti sa špinavá, unavená, je jej stále zima. Nevie, čo má robiť. Bojí sa Karola...

3. Michala sedí v kancelárii La Strady. Pri káve, spolu so sociálnou pracovníčkou premýšľa, čo bude ďalej. Nie je si istá, čo môže od sociálnej pracovníčky chcieť a či jej môže dôverovať...

TEL. 222 71 71 71

→ INZERÁT

PRACOVNÉ UPLATNENIE V ZAHRAŇIČÍ

Hľadáte brigádu alebo dlhodobejšie zamestnanie? Nie ste spokojný s platom, ktorý Vám ponúkajú slovenskí zamestnávateľia?

Pracujte v zahraničí!

Agentura Cater-Pro hľadá mladé ženy a dievčatá pre prácu v reštauráciach a baroch v Nemecku, Rakúsku a Francúzsku. Lukratívne zárobky vo výške niekoľko tisíc eur mesačne! Pracovné povolenie, dopravu a poistenie zaistíme.

Neovládate jazyk? Nie je problém! Na mieste zaistíme rýchlokurzy základnej komunikácie v danom jazyku!

V prípade, že nebudete s našimi službami spokojní, zaistíme výmenu miesta!

Bližšie informácie a kontakty na číslach: 776 524 541 alebo 602 852895

Hárók č. 10

Skupina I.

„Ste obchodníkom pracujúcim pre veľkú, silnú kriminálnu sieť. Uvedte všetky možné spôsoby, ako by ste mohli dostať 15 ročné dievča z dediny pod svoju kontrolu a zatahnúť ju do obchodu s ľuďmi.“

Skupina II.

„Ste 15 ročné dievča z dediny, ktorému dvorí atraktívny mladý muž, ktorý vám tvrdí, že vás miluje a chce s vami odísť do Talianska. Hovorí, že v tejto krajine sa nedokázate stať finančne úspešnou a chce vás v priebehu dvoch týždňov vziať do Talianska. Veríte mu, avšak chcete sa uistiť, či skutočne hovorí pravdu. Čo urobíte, aby ste sa presvedčili, či nie je zapletený do obchodu s ľuďmi?“

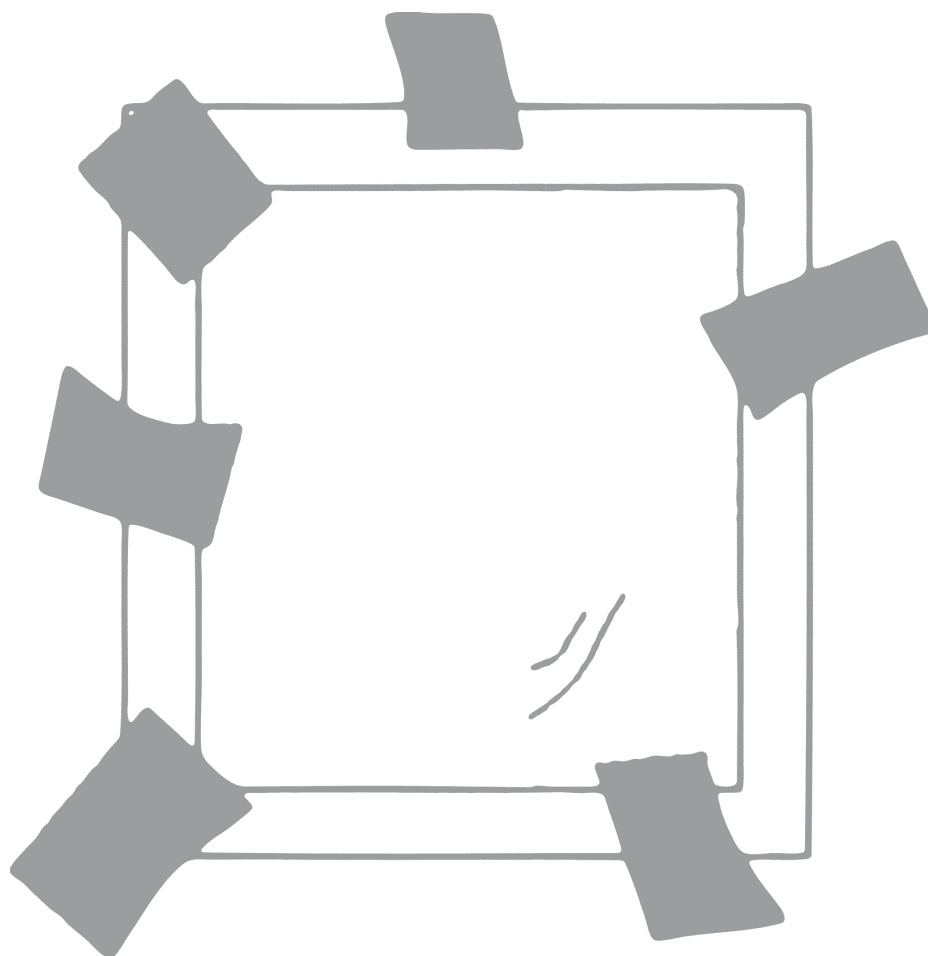
Skupina III.

„Ste mladý policajt v službe a udrživate zákon a poriadok v malej dedine. Uvedte spôsoby ako by ste zabránili obchodovaniu s ľuďmi.“

Hárók č. 11

→ ZRKADLO

Na jednotlivé lístky si zapíš bezpečnostné tipy pred odchodom za prácou do zahraničia/počas pobytu v zahraničí.

Zoznam použitej literatúry

- [1] ABC: teaching human rights – Practical activities for primary and secondary schools, Practical activities for primary and secondary schools, United Nations New York and Geneva, 2003
- [2] Hoppe, S., Krabel, J.: Sociálne psychologické hry pro dospívající. Rozvoj pohlavní identity, prevence agresivity a zneužívání. Praha, Portála 2001
- [3] Hovorme o právach zodpovednosti deti predovšetkým. Bratislava, Slovenský výbor pre UNICEF 2001
- [4] Machová, Z.: Herníček mladého filantropa, Bratislava, Dúha 2004
- [5] Novák, T., Kudláčková, Y.: Asertivní žena. Praha, Grada Publishing 2002
- [6] Prevendárová, J.: Výchova k manželstvu a rodičovstvu. Bratislava, SPN 2000

Internetové web stránky:

www.aagw.org/Education/

www.actionaid.org.uk/schoolsandyoung/getglobal/

www.clovekvtsni.cz

www.dotyk.sk

www.iom.sk

www.iuventu.sk

www.hrea.org

www.minv.sk

www.ozodyseuss.sk

www.strada.cz

www.unhchr.ch

www.unodc.org

Človek v tísni, o. p. s., pobočka Slovensko, Palešovo nám. 34, 053 04, Spišské Podhradie, www.clovekvtsni.sk